

CRNA GORA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost

IZVJEŠTAJ
O STANJU SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA
U CRNOJ GORI U 2012. GODINI

-R E Z I M E-

(INOVIRANI TEKST)

Podgorica, marta 2013. godine

1. UVOD

Sistem zaštite i spašavanja ostvaruje se organizovanim aktivnostima i postupanjima preventivnog i operativnog karaktera koje pripremaju i sprovode Crna Gora, opštine, privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica.

Sistem zaštite i spašavanja u Crnoj Gori integriše sve raspoložive resurse na državnom i lokalnom nivou. Na vrhu piramide je Koordinacioni tim za upravljanje u vanrednim situacijama, koji donosi ključne odluke, koje realizuje Operativni štab za vanredne situacije. Operativni štab, pored predstavnika MUP-a, čine i predstavnici svih nadležnih državnih organa i organizacija, koji mogu svojim djelovanjem doprinijeti efikasnijem odgovoru na izazove rizika koji prijete Crnoj Gori. Na lokalnom nivou formirani su opštinski timovi za upravljanje u vanrednim situacijama koji koordiniraju aktivnostima nadležnih organa lokalnih uprava u cilju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i ublažavanju i otklanjanju posljedica vanrednih situacija.

2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI

Kontinuirana dogradnja normativnog okvira nastavljena je i tokom 2012. godine, tokom koje su izrađeni Predlog zakona o prevozu opasnih materija i Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Vlade Crne Gore i Vlade Slovačke Republike; donesen Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija i Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za vršenje poslova rukovođenja službom zaštite i stručnog ispita za rad na poslovima zaštite i spašavanja; Odluka o objavljivanju Sporazuma između Vlade Republike Crne Gore i Savjeta ministara Bosne i Hercegovine o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa i pripremljen Predlog odluke o objavljivanju Sporazuma između Vlade Republike Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa. Izrađeni su i predlozi devet podzakonskih propisa.

U okviru međunarodne bilateralne saradnje izrađen je Sporazum o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Crne Gore i Republike Albanije kao i Nacrt sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i izazvanih nepogoda. Upućena je inicijativa za zaključivanje sporazuma o bilateralnoj saradnji sa Republikom Bugarskom i Inicijativa za pristupanje Crne Gore Mehanizmu za civilnu zaštitu EU.

3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Neophodno je da svi subjekti zaštite i spašavanja na državnom i na opštinskom nivou, u ostvarivanju zakonom utvrđenih prava i obaveza, pravovremeno preduzimaju sve aktivnosti kojima se unapređuje zaštita i spašavanje od mogućih hazarda i povećava efikasnost postojećih operativnih jedinica za sprovođenje mjera za zaštitu i spašavanje. Stoga, ljudski i materijalni resursi, kao veoma značajna komponenta sistema zaštite i spašavanja, služe za efikasnu zaštitu stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine od nastupanja većih nesreća ili katastrofa, kao i za ublažavanje njihovih posljedica.

Vlada Crne Gore je, u cilju rješavanja problema popunjavanja jedinica civilne zaštite, zadužila Ministarstvo unutrašnjih poslova da, u saradnji sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja, sagleda moguća rješenja u dijelu izmjena propisa koji će omogućiti radno angažovanje korisnika socijalnih davanja u vanrednim situacijama, kao i pitanje naknade za obavljanje ovih aktivnosti (akt Vlade Crne Gore broj: 03-12675/3 od 29. decembra 2011. godine).

MUP-Sektor je, radi realizacije zaduženja iz označenog akta Vlade CG, izradio Informaciju o jedinicama civilne zaštite, kao i Informaciju o otpisu sredstava i opreme koja je kao pomoć podijeljena stanovništvu tokom poplava u Crnoj Gori 2010. godine i Analizu postojećeg stanja materijalno-tehničkih sredstava i opreme koja se nalazi kod svih učesnika integrisanog odgovora na vanredne situacije.

Za potrebe zaštite i spašavanja od poplava MUP-Sektor je formirao i opremio devet spasilačkih timova (35 spasilaca, 9 čamaca sa opremom i 4 prikolice za prevoz čamaca).

MUP je zaključilo ugovore sa specijalističkom jedinicom, i to sa: Gorskom službom spašavanja, Regionalnim centrom za obuku ronilaca za podvodno razminiranje, pružanje pomoći i kontrolu na moru iz Bijele i JU Centrom za ekotoksikološka ispitivanja. Uspostavljena je puna saradnju sa Crvenim krstom Crne Gore, ali je neophodno nastaviti aktivnosti na zaključivanju ugovora sa ostalim specijalističkim jedinicama, i to sa: Asocijacijom speleoloških društava Crne Gore, Rafting savezom Crne Gore, Kajakaškim klubom „Morača“, Savezom izviđača Crne Gore itd.

Jedinica za gašenje požara iz vazduha (Avio-helikopterska jedinica) organizovana je u okviru MUP-a, kao unutrašnja organizaciona jedinica Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost.

Do sada je u MUP-Sektoru izvršen prijem u radni odnos 81 izvršioca na neodređeno vrijeme i 12 izvršilaca na određeno vrijeme, od čega: 48 sa visokom stručnom spremom, 3 sa višom stručnom spremom i 42 sa srednjom stručnom spremom. Od ukupno 93 zaposlena, njih 31 ili 33,33% su žene, a 62 ili 66,67% su muškarci.

U svim opštinama na području Crne Gore formirane su službe zaštite i spašavanja. U tim službama ima ukupno 578 pripadnika, od kojih je 530 pripadnika u stalnom radnom odnosu, a 48 se privremeno angažuje.

Za izgradnju efikasnog i integrisanog sistema zaštite i spašavanja, neophodno je da se izvrši materijalno-tehničko opremanje svih subjekata zaštite i spašavanja, shodno materijalnim mogućnostima. Obezbjedjivanje opreme i sredstava, odnosno stvaranje

materijalnih rezervi neophodan je preduslov za uspostavljanje sistema zaštite i spašavanja, koji će biti u stanju da djeluje i da na cjelovit način, dugoročno i u najvećoj mjeri odgovori na sve potencijalne hazarde, u cilju smanjenja uticaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi i na očuvanje materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine.

U saradnji sa Ambasadom Slovačke u Crnoj Gori realizovan je projekat „FLOODDEFENCE“ koji je imao za cilj donaciju i obuku za korišćenje najsavremenijih mobilnih brana za zaštitu od poplava. Mobilne brane za zaštitu od poplava dodijeljene su službama zaštite i spašavanja Mojkovac, Danilovgrad i Nikšić.

Na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore broj: 06-350 od 01. marta 2012. godine, izvršena je nabavka i isporuka iz Ruske Federacije zimske mehanizacije i to: 13 traktora -snjegočistača opštinama Andrijevica, Berane, Plav, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Plužine, Žabljak, Šavnik, Nikšić, Cetinje, Bijelo Polje i Rožaje i 15 motornih sanki opštinama i institucijama Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Pljevlja, Žabljak, Nikšić, Plužine, Šavnik, Berane, Rožaje, Andrijevica, Plav, Cetinje, Gorskoj službi spašavanja i MUP-Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost. Takođe, organizovana je obuka rukovalaca te mehanizacije za njeno korišćenje.

Jedinica za gašenje požara iz vazduha (Avio-helikopterska jedinica) raspolaže sa četiri helikoptera: „Abell-412“, „Abell-212“, „Abell-206“ i „Gazella“; dva aviona tipa „Dromader“ i dva aviona za gašenje požara tipa „AT-802A Fire Boss“.

U opštinskim službama za zaštitu i spašavanje ima ukupno 194 vatrogasnih vozila, od kojih je 179 tehnički ispravno, a 15 je neispravno. Takođe, službe zaštite imaju 20 motornih sanki i 2 gumena čamca.

Pored svih nastojanja još uvijek nije obezbijeđeno potpuno funkcionisanje sistema 112 i on funkcioniše u ograničenom obimu.

U prethodnom periodu izvršeni su periodični pregledi radi neposrednog sagledavanja stanja skloništa u Crnoj Gori. U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore sproveden je postupak javnog oglašavanja radi prikupljanja ponuda, nakon čega je dato u zakup devet skloništa u Crnoj Gori.

4. REALIZOVANE AKTIVNOSTI I IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA

MUP-Sektor je, u saradnji sa Ambasadom Francuske decembra 2012. godine, realizovao program obuka za spašavanje iz ruševina, koji je trajao od 2007. godine. Tokom ovog programa organizovano je ukupno 11 (jedanaest) obuka za spašavanje iz ruševina od kojih: pet prvog nivoa (SD 1) na kojima je obučeno ukupno 135 pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje i pripadnika specijalističkih jedinica; četiri obuke drugog nivoa (SD 2) na kojima je obučeno 19 pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje i dvije obuke trećeg nivoa (SD 3) na kojima je obučeno četiri pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje iz: Budve, Podgorice, Nikšića i Bara za ekspertski nivo odnosno obuku za tim lidere.

U Sremskoj Kamenici izvršena je obuka (nivo SD 2) za dva pripadnika opštinske službe za zaštitu i spašavanje iz Nikšića i obuka za tim lidere (nivo SD 3) za dva pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje iz Nikšića i Podgorice.

Ekspertska grupa iz Slovačke izvršila je obuku 15 pripadnika službi za zaštitu i spašavanje Mojkovac, Danilovgrad i Nikšić i pet službenika MUP-Sektora za korišćenje mobilnih brana za zaštitu od poplava.

U okviru Inicijative za preventivu i pripremljenost za katastrofe u Jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE), a u saradnji sa Upravom za civilnu zaštitu Slovenije organizovana je obuka „Spašavanje iz pećina“ u Sežani. Obuci su prisustvovala dva pripadnika speleološko-spasilačke jedinice iz Nikšića.

U okviru projekta „Joint Fire Fighting Unit“ koji ima za cilj jačanje pripravnosti prekogranične saradnje u odgovoru na požare otvorenog prostora sa timovima opremljenim i osposobljenim po zajedničkim kriterijumima, MUP-Sektor je, u saradnji sa Državnom upravom za zaštitu i spašavanje Hrvatske, organizovao obuku za 15 pripadnika službi zaštite i spašavanja Budve, Ulcinja, Danilovgrada, Nikšića, Kolašina i Pljevalja. U projektu su aktivno učestvovali Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Hrvatska.

U okviru IPA programa „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate za ulazak u EU“ održano je više kurseva (BAT, OMT, ADT) i radionica (LOT 3) radi upoznavanje sa Mehanizmom za civilnu zaštitu EU, kao i sa procedurama pri međunarodnim intervencijama u kontekstu prijema međunarodne pomoći (**Host Nation Support**) i pružanje pomoći zemlji pogođenoj katastrofom.

U okviru LOT 1 organizovana je razmjena eksperata, u okviru LOT 2 MUP-Sektor je, u skladu sa standardima za oblast zaštite i spašavanja od poplava, formirao Nacionalni tim za spašavanje od poplava, koji je učestvovao na međunarodnoj vježbi „CRO FLOODS 2012“ u Hrvatskoj, u periodu od 21. do 25. maja 2012. godine. Nacionalni tim Crne Gore čini 24 pripadnika, i to: 14 spasilaca, 2 člana medicinske ekipe, 1 predstavnik Saveza radio-amatera, 2 predstavnika Crvenog krsta i 5 lica koji čine menadžment tima.

U saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Agencijom za zaštitu životne sredine i ekspertima IAEA u toku 2012 godine izrađen je Nacionalni izvještaj o napredovanju u oblasti pripreme i odgovora na nuklearni i radijacioni akcident tzv. RASIMS/Radiation Safety Information System.

Bosna i Hercegovina je organizovala seminar zajedno sa ekspertima iz Danske agencije za vanredne situacije i softverske kompanije PDC iz Kopenhagena na temu upotreba ARGOS-a i korišćenje mapa.

MUP-Sektor organizovao je i 14 polaganja za ADR sertifikate vozača i rukovaoca opasnim materijama. Izdata su 93 sertifikata za vozače opasnih materija i 81 sertifikat za rukovaoce opasnim materijama.

U Beranama je u organizaciji „UNDP“-a i „HELP“ izvršena trodnevna obuka 18 mještana naselja „Talum“ i „Riversajd“ na temu „potraga i spašavanje“, kroz koju su obučavani za pružanje prve pomoći, zaštitu i spašavanje od požara, poplava i zemljotresa i ranoj najavi.

U oblasti upravnog rješavanja izdato je: 1423 rješenja, 190 odobrenja, 12 dozvola, 651 saglasnosti i 57 mišljenja. U unutrašnjem saobraćaju obavljeno je 978 transporta i prevezeno je, između ostalog, 1.001.496 kg eksploziva, 623.744 m detonirajuća štapina i 451.520 kom. kapisli.

U periodu povećane požarne opasnosti (od 1. juna do 1. oktobra 2012. godine), organizovano je izviđanje, stalno dežurstvo na ugroženim područjima i vršena je koordinacija, odnosno usklađivanje djelovanja svih učesnika u aktivnostima na gašenju požara. Ta koordinacija je bila dobra, jedinice su bile stalno operativne i najčešće se intervenisalo u ranim fazama nastanka požara.

Opštinske službe za zaštitu i spašavanje tokom 2012. godine imale su ukupno 10423 intervencija. Najveći broj, 6218 intervencija, odnosio se na gašenje požara. Službe zaštite i spašavanja gasile su 842 šumska požara, 2997 požara u kojima su goreli nisko rastinje i srednjogorica, 213 požara na motornim vozilima, 686 požara u zatvorenom prostoru i 1281 požar na deponijama i kontejnerima.

U aktivnostima gašenja požara, tehničkim i ostalim intervencijama aktivno je učestvovala i Avio-helikopterska jedinica sa tri helikoptera „Abell“, koji su korišćeni za izviđanje i dva aviona tipa „Dromader“ i dva aviona „Air tractor fire boss“, koji su korišćeni za gašenje požara iz vazduha. Avioni su učestvovali na gašenju oko 100 požara i izbacili su oko 5.000.000 litara vode na područjima zahvaćenim požarima, obavili 2499 sletanja i ukupno 670,18 sati leta.

U požaru koji je 24. jula 2012. godine izbio u kampu „Konik I“ u Podgorici, izgorjelo je 29 baraka, kancelarija i magacin Crvenog krsta Crne Gore, omladinski klub, društveni centar u kojem su bila smještena dva odjeljenja dječjeg vrtića, terenska kancelarija Pravnog centra, kancelarija romskih NVO i ambulanta. U ovoj nesreći je bez prostora za stanovanje ostalo 150 porodica Roma i Egipćana sa 800 članova, koji su interno raseljeni sa Kosova. Formiran je Operativni tim koji je organizovao da se u roku od 24 sata podigne šatorsko naselje od 152 šatora za ugrožene porodice na prostoru kampa „Konik 1“. Šatore su obezbijedili MUP i Crveni krst Crne Gore. MUP je, takođe, sproveo aktivnosti na nabavci i montaži 213 stambenih kontejnera u koje je useljeno 156 porodica sa ukupno 792 lica. Elektrodistribucija Podgorica izdala je rješenje o izdavanju elektroenergetske saglasnosti za označeni kamp, čime su realizovane aktivnosti sa kojima je bilo zaduženo Ministarstva unutrašnjih poslova.

U periodu od 1. do 14. februara 2012. godine, područje Crne Gore bilo je na udaru vrlo nepovoljnih vremenskih prilika (dva ciklona). Ekstremnost meteoroloških uslova ogledala se u sniježnim padavinama izuzetno jakog intenziteta, veoma jakom sjevernom vjetru praćenim usovima-lavinama, sniježnim mećavama i ledenim temperaturama.

Na predlog Koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore 11. februara 2012. godine proglasio je vanredno stanje na čitavoj teritoriji države. Tu odluku je 14. februara potvrdila Skupština Crne Gore. Koordinacioni tim je za vrijeme vanrednog stanja donio 22 naredbe, kojima je naloženo preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju adekvatnog reagovanja svih segmenata sistema. Nakon uvođenja vanrednog stanja u Operativno-komunikacionom centru 112 uvedeno je dodatno dežurstvo i pripadnika Vojske Crne Gore i ljekara. Operativni štab za vanredne situacije je bio u stalnom zasijedanju (24 časa) i sprovodio je neophodne aktivnosti na: koordinaciji i rukovođenju svih učesnika sistema upravljanja u vanrednim situacijama; praćenju rada opštinskih timova za upravljanje u vanrednim

situacijama (24-časovna komunikacija); neprekidnom prikupljanju i dostavljanju podataka u vezi sa situacijom na ugroženim područjima preko OKC 112; kontinuiranom angažovanju pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje, MUP - Sektora i Avio-helikopterske jedinice, pripadnika Uprave policije, Vojske Crne Gore, kao i mjesnog stanovništva u akcijama spašavanja i evakuacije; koordiniranju raspodjele inostrane i domaće pomoći na ugroženim područjima, gdje je posebnu ulogu imao Crveni krst Crne Gore; davanju saopštenja za javnost (110 saopštenja) itd.

Na predlog Savjeta za odbranu i bezbjednost, usljed stabilizacije vremenskih prilika i cjelokupnog stanja u zemlji, Skupština Crne Gore donijela je 27. februara 2012. godine Odluku o prestanku vanrednog stanja na teritoriji Crne Gore. Istovremeno Skupština Crne Gore donijela je Zaključak, kojim je zadužila Vladu Crne Gore da dostavi Skuštini izvještaj o sprovedenim mjerama i aktivnostima preduzetim neposredno prije i tokom vanrednog stanja, sa predlogom mjera za poboljšanje ukupnog sistema Crne Gore u vanrednim situacijama. Skupština CG prihvatila je navedeni izvještaj i predložene mjere za poboljšanje ukupnog sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori

Na osnovu analiza koje su izvršili učesnici sistema upravljanja u vanrednim situacijama, može se zaključiti da je prije i nakon proglašenja vanrednog stanja sistem efikasno reagovao u nastaloj situaciji, u okviru raspoloživih kapaciteta.

Radi bezbjednog i kvalitetnog vršenja zaštite od NUS potrebno je, osim kadrovskih riješiti i sljedeće probleme: obezbijediti adekvatno vozilo za prevoz, obezbijediti ličnu zaštitnu opremu i opremu za pretragu terena i izvršiti obuku za rad sa hemijskim, biološkim i nuklearnim punjenjima NUS. U toku 2012. godine, i pored navedenih problema, prikupljeno je oko 13 tona NUS-a, izvršeno je 149 intervencija i pređeno oko 23.315 km. U osam navrata uništeno je oko 8 tona, dok je u dva navrata izvršena predaja oko 5 tona NUS-a specijalizovanim preduzećima na dalje postupanje.

5. MEĐUNARODNA SARADNJA

Aktivnosti Sektora na planu međunarodne saradnje tokom 2012. godine bile su intenzivne i odvijale su se kroz učešće na raznim konferencijama, sastancima, okruglim stolovima, radionicama, projektima, vježbama, seminarima, inicijativama i drugim oblicima saradnje. Takođe, brojne su aktivnosti i na izradi i implementaciji programa, projekat i inicijativa, i to: Euromed PPRD SOUTH Programme; IPA programa „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“; NATO-Individualni partnerski program i saradnja; UNDP projekta na izradu opštinskih procjena ugroženosti i planova zaštite i spašavanja od poplava za 12 opština; UNICEF projekta „Prpremljenost za odgovor na vanredne situacije i smanjivanje rizika od katastrofa“ (izrada planova za zaštitu i spašavanje od zemljotresa za pet osnovnih škola u Podgorici, Beranama, Kotoru, Baru i Ulcinju; izrada međupredmetnog programa u oblasti vanrednih situacija; izrada vodiča za postupanje u slučaju različitih vrsta hazarda; edukacija učenika, nastavnog i vannastavnog osoblja, itd); IPA projekta „Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava“ između Crne Gore i Republike Srbije; Projekta „Izgradnja otpornosti na katastrofe u zemljama zapadnog Balkana i Turskoj“ i „Civilno-vojno planiranje u vanrednim situacijama za Jugoistočnu Evropu“.

Posebno ističemo učešće na vježbi „Simulaciona mreža Jugoistočne Evrope-SEESIM 12“, jer je Crna Gora prvi put aktivno učestvovala kao punopravni član Savjeta ministara odbrane jugoistočne Evrope.

6. BUDŽET I JAVNOST RADA

Budžetom za 2012. godinu MUP-Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost obezbijeđen je iznos od 1,962,389.27 eura.

O funkcionisanju sistema zaštite i spašavanja javnost je bila pravovremeno i kvalitetno izvještavana.

7. OCJENE STANJA, ZADACI I PRIORITETI U 2013. GODINI

Djelovanje radi smanjenja rizika od katastrofa, procjenjivanje opasnosti, usaglašavanje aktivnosti i dostizanje najkvalitetnijeg odgovora na prijetnje i rizike od katastrofa značajan je izazov kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Države su prinuđene da sarađuju na usklađivanju standarda u oblasti zaštite i spašavanja, kako bi time olakšale i učinile efikasnijim aktivnosti na zaštiti i spašavanju stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine. S toga su EU i NATO integracije veoma važne s aspekta **izgradnje kulture bezbjednosti, podizanja svijesti o postojanju rizika od katastrofa**, jačanja institucionalnih i drugih kapaciteta za **djelovanje u slučaju nastanka katastrofa, omogućavanja bržeg i kvalitetnijeg pružanja i prihvatanja međunarodne pomoći**, dostizanja odgovarajućih standarda u ovoj oblasti i dr.

Funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori **smatramo uspješnim i dalo je očekivane rezultate u 2012. godini**, uz sve poteškoće izazvane globalnom ekonomskom krizom i nedovoljnim finansijskim sredstvima.

Obezbjeđivanje stabilnog izvora finansiranja sistema zaštite i spašavanja, na nivou koji će omogućiti funkcionisanje pouzdanog i efikasnog sistema, jedan je od prioriteta u narednom periodu. Time bi se otklonio objektivno limitirajući faktor u razvoju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, ublažile subjektivne slabosti koje su prisutne zbog nedovoljne i neadekvatne kadrovske popunjenosti i unaprijedila tehnička i kadrovska baza, u cilju sprovođenja mjera za sprečavanje nastanka nesreća i pripremila zajednica za pružanje efikasnog odgovora i pomoći na već dogođene nesreće. **Politika smanjenja rizika od katastrofa postala bi time nacionalni prioritet i prioritet lokalnih zajednica, što bi za posljedicu imalo efikasan i kvalitetan nivo odgovora u slučaju prirodnih, tehnicko-tehnoloskih i drugih hazarda.**

U cilju unapređenja postojećih kapaciteta i efikasnijeg reagovanja u vanrednim situacijama, neohodno je da se, u 2013. godini, realizuju sljedeće prioritetne aktivnosti:

1. Sprovesti normativne aktivnosti na usklađivanju pravnih propisa sa evropskim propisima i standardima i stvoriti uslove za njihovu potpunu implementaciju, i to donošenjem: Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o prevozu opasnih materija i Izmjena i dopuna Zakona o eksplozivnim materijama.
2. Nastaviti aktivnosti na uspostavljanju Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa.
3. Izraditi Analizu organizacije i funkcionisanja opštinskih službi zaštite i spašavanja.
4. Intenzivirati aktivnosti na pristupanju Crne Gore Mehanizmu za civilnu zaštitu EU.
5. Formirati jedinice i timove civilne zaštite.
6. Zaključiti ugovore o angažovanju specijalističkih jedinica.
7. Uspostaviti Operativno komunikacioni centar 112 u punom kapacitetu.
8. Implementacija preuzetih obaveza u skladu sa međunarodnim sporazumima.
9. Intenziviranje saradnje sa Monitoring informacionim centrom EU (MIC) i sa NATO/EADRCC (Evroatlanskim koordinacionim centrom za reagovanje u slučaju katastrofa), NATO/CEPC (Komitetom za planiranje u civilnim vanrednim situacijama - civilno vojno planiranje) i sa NATO/CEP (Komitetom za civilnu zaštitu).
10. Izvršiti nabavku i instalirati opremu za noćno letenje i osmatranje na jednom helikopteru.
11. Izvršiti kadrovsko popunjavanje sa predviđenim brojem namještenika, u skladu sa važećem normativnim aktom i opremiti tim za neeksplozivna ubojna sredstva sa zaštitnom opremom i materijalno-tehničkim sredstvima.

CRNA GORA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost

IZVJEŠTAJ
O STANJU SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA
U CRNOJ GORI U 2012. GODINI
(inovirani tekst)

Podgorica, marta 2013. godine

S A D R Ž A J:

1. Uvod.....	2
2. Normativne aktivnosti.....	2
3. Resursi sistema zaštite i spašavanja	3
3.1. Ljudski resursi.....	3
3.2. Materijalni resursi.....	5
4. Realizovane aktivnosti i izvršavanje zakona i drugih propisa.....	7
4.1. Stručno osposobljavanje i usavršavanje.....	7
4.2. Administrativni postupci.....	10
4.3. Ostale aktivnosti iz osnovne nadležnosti.....	12
4.4. Sprovođenje mjera zaštite i spašavanja.....	15
4.4.1. Požari.....	15
4.4.2. Ekstremne meteorološke pojave	18
4.4.3. Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava.....	20
5. Međunarodna saradnja.....	21
5.1. Sporazumi ..	21
5.2. Programi, projekti, inicijative i konferencije	22
5.2.1. Euromed PPRD SOUTH Programme.....	22
5.2.2. IPA program „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“	22
5.2.3. Individualni partnerski program i saradnja (IPCP).....	23
5.2.4. UNDP projekat.....	23
5.2.5. UNICEF projekat.....	24
5.2.6. IPA projekat „Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava“.....	24
5.2.7. Projekat „Izgradnja otpornosti na katastrofe u zemljama zapadnog Balkana i Turskoj“.....	24
5.2.8. „Civilno - vojno planiranje u vanrednim situacijama za Jugoistočnu Evropu“.....	25
5.2.9. „Simulaciona mreža Jugoistočne Evrope-SEESIM 12“.....	26
6. Budžet i javnost rada.....	28
7. Ocjene stanja, zadaci i prioriteti u 2013. godini	28

Prilozi

1. UVOD

Sistem zaštite i spašavanja ostvaruje se organizovanim aktivnostima i postupanjima preventivnog, operativnog i sanacionog karaktera koje pripremaju i sprovode državni organi, jedinice lokalne samouprave, privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica.

Sistem zaštite i spašavanja u Crnoj Gori integriše sve raspoložive resurse na državnom i lokalnom nivou. Na vrhu piramide je Koordinacioni tim za upravljanje u vanrednim situacijama, koji donosi ključne odluke, koje realizuje Operativni štab za vanredne situacije. Operativni štab, pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova, čine i predstavnici svih nadležnih državnih organa i organizacija, koji mogu svojim djelovanjem doprinijeti efikasnijem odgovoru na izazove rizika koji prijete Crnoj Gori. Na lokalnom nivou formirani su opštinski timovi za upravljanje u vanrednim situacijama koji koordiniraju aktivnostima nadležnih organa lokalnih uprava u cilju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i ublažavanju i otklanjanju posljedica vanrednih situacija.

2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI

Kontinuirana dogradnja normativnog okvira nastavljena je i tokom 2012. godine, tokom koje su urađena dva predloga zakona, donesena dva pravilnika, donesena jedna odluka i pripremljeni predlozi dvije odluke i pet pravilnika.

Izrađeni su predlozi zakona, i to:

- Predlog zakona o prevozu opasnih materija, i
- Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Vlade Crne Gore i Vlade Slovačke Republike.

Donesena su dva pravilnika, i to:

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija („Službeni list CG“, broj 9/12) i
- Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za vršenje poslova ruko - vođenja službom zaštite i stručnog ispita za rad na poslovima zaštite i spašavanja („Službeni list CG“, broj 9/12).

Donesena je Odluka o objavljivanju Sporazuma između Vlade Republike Crne Gore i Savjeta ministara Bosne i Hercegovine o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa („Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori“, broj 14/12), koji je potpisan u Budvi 7. septembra 2007. godine. Takođe, pripremljena je Odluka o objavljivanju Sporazuma između Vlade Republike Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, koji je potpisan u Zagrebu 27. maja 2008. godine.

Izrađen je Predlog odluke o izmjenama Odluke o obrazovanju Koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama, Predlog odluke o utvrđivanju Dana zaštite i spašavanja, Predlog pravilnika o načinu vođenja evidencije službe zaštite i spašavanja o aktivnostima na zaštiti i spašavanju, Predlog pravilnika o programu stručnog osposobljavanja i usavršavanja pripadnika operativnih jedinica, način sprovođenja programa i provjeri znanja i način vođenja evidencije o zaštiti i spašavanju, Predlog pravilnika o izgledu i sadržaju priznanja i načinu i postupku dodjele nagrada i priznanja za zasluge u razvoju i sprovođenju sistema zaštite i spašavanja, Predlog pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencija o eksplozivnim materijama i Predlog pravilnika o načinu izdavanja odobrenja za transport i tranzit naoružanja i vojne opreme.

U okviru **međunarodne bilateralne saradnje** Vlada Crne Gore usvojila je: Informaciju o aktivnostima na zaključivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Slovačke Republike o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa (potpisan u Podgorici 5. juna 2012. godine), a izrađen je Sporazum o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Crne Gore i Republike Albanije (pribavljena sva pozitivna mišljenja), kao i Nacrt sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i izazvanih nepogoda. Upućena je inicijativa za zaključivanje sporazuma o bilateralnoj saradnji sa Republikom Bugarskom.

U okviru odobrenog projekta „Regionalni program za smanjenje rizika od katastrofa u Jugoistočnoj Evropi“ („Regional Programme on Disaster Risk Reduction in South East Europe“) u kojem pored Crne Gore učestvuju i: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Srbija, Kosovo i Turska, a koji ima za cilj izgradnju kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa kroz regionalnu saradnju u Jugoistočnoj Evropi, izrađena je Odluka o obrazovanju odbora za smanjenje rizika od katastrofa.

U vezi sa evropskim integracijama urađeni su odgovarajući kvartalni i godišnji izvještaji.

3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Ljudski i materijalni resursi, kao veoma značajna komponenta sistema zaštite i spašavanja, služe za efikasnu zaštitu stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine od nastupanja većih nesreća ili katastrofa, kao i za ublažavanje njihovih posljedica.

Neophodno je da svi subjekti zaštite i spašavanja na državnom i na opštinskom nivou, u ostvarivanju zakonom utvrđenih prava i obaveza, pravovremeno preduzimaju sve aktivnosti kojima se unapređuje zaštita i spašavanje od mogućih hazarda i povećava efikasnost postojećih operativnih jedinica za sprovođenje mjera za zaštitu i spašavanje.

3.1. Ljudski resursi

U **Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost** sistematizovana su radna mjesta za 153 izvršioca, a izvršena je popuna sa 93 izvršioca ili 60,78%. Do sada

je izvršen prijem u radni odnos 81 izvršioca na neodređeno vrijeme i 12 izvršilaca na određeno vrijeme, od čega su:

- 48 izvršilaca sa visokom stručnom spremom (od toga broja šest je magistara nauka);
- 3 izvršioca sa višom stručnom spremom;
- 42 izvršioca sa srednjom stručnom spremom.

Od ukupno 93 zaposlena državna službenika i namještenika, njih 31 ili 33,33% su žene, a 62 ili 66,67% su muškarci.

Dojava o prijetnjama ili nastanku hazarda na teritoriji Crne Gore vrši se preko **Operativno-komunikacionog centra 112**. Kvalitet i blagovremenost te dojave utiče na efikasnost upravljanja u vanrednim situacijama, odnosno na kompleksne i zahtjevne aktivnosti kojima se usklađuje djelovanje i plansko korišćenje različitih resursa za spašavanje ljudskih života i imovine. Zbog toga, neophodno je da se izvrši određeno stručno osposobljavanje i usavršavanje, kako operatera u sistemu, tako i inženjera - administratora sistema.

Na osnovu stručne analize u Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, a u skladu sa hazardima utvrđenim u Nacionalnoj strategiji za vanredne situacije, iskazana je potreba za ukupno **2000 pripadnika jedinica civilne zaštite** u Crnoj Gori. Tokom 2009. godine izvršen je odabir 400 pripadnika, odnosno 20% od predviđenog broja i sa njima su zaključeni jednogodišnji ugovori o angažovanju u jedinice i timove civilne zaštite. Zbog isteka ugovorenog roka za angažovanje pripadnika jedinica i timova civilne zaštite ili zbog neizvršavanja ugovorenih obaveza od strane Ministarstva unutrašnjih poslova oni su iskazali nezainteresovanost za dalje angažovanje u jedinice i timove civilne zaštite.

Tokom 2011. i 2012. godine sprovedene su aktivnosti na odabiru adekvatnog kadra za popunu jedinica i timova civilne zaštite koji se nalaze u evidenciji Zavoda za zapošljavanje, a u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja. Navedene aktivnosti nijesu dovele do željenih rezultata.

Navedenim je ugroženo funkcionisanje cijelog sistema zaštite i spašavanja, jer civilna zaštita je jedina operativna struktura koju formira MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i koja treba da bude stručno osposobljena za izvršavanje mjera zaštite i spašavanja.

Vlada Crne Gore je, u cilju rješavanja problema popunjavanja jedinica civilne zaštite, zadužila Ministarstvo unutrašnjih poslova da, u saradnji sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja, sagleda moguća rješenja u dijelu izmjena propisa koji će omogućiti radno angažovanje korisnika socijalnih davanja u vanrednim situacijama, kao i pitanje naknade za obavljanje ovih aktivnosti (akt Vlade CG broj: 03-12675/3 od 29. decembra 2011. godine).

MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je, radi realizacije zaduženja iz označenog akta Vlade Crne Gore, izradio Informaciju o jedinicama civilne zaštite, kao i Informaciju o otpisu sredstava i opreme koja je kao pomoć podijeljena stanovništvu tokom poplava u Crnoj Gori 2010. godine i Analizu postojećeg stanja

materijalno-tehničkih sredstava i opreme koja se nalazi kod svih učesnika integrisanog odgovora na vanredne situacije.

Za potrebe spašavanja od poplava MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost **formirao je i opremio devet spasilačkih timova** (35 spasilaca, 9 čamaca sa opremom i 4 prikolice za prevoz čamaca). Za potrebe spašavanja na vodi, može se angažovati i Avio-helikopterska jedinica MUP-a.

U svim opštinama na području Crne Gore formirane su **službe zaštite i spašavanja**. U tim službama ima ukupno 578 pripadnika, od kojih je 530 pripadnika u stalnom radnom odnosu, a 48 se angažuje na osnovu ugovora.

Na osnovu člana 65 Zakona o zaštiti i spašavanju Ministarstvo unutrašnjih poslova zaključuje ugovor sa **specijalističkom jedinicom**, kojim se određuju: dežurstvo specijalističke jedinice, neposredne aktivnosti tokom zaštite i spašavanja, naknada za njeno dežurstvo i aktivnosti i druga pitanja od značaja za sprovođenje zaštite i spašavanja. Do sada su zaključeni ugovori sa Gorskom službom spašavanja, Regionalnim centrom za obuku ronilaca za podvodno razminiranje, pružanje pomoći i kontrolu na moru iz Bijele i JU Centrom za ekotoksikološka ispitivanja (CETI). Uspostavljena je puna saradnja sa Crvenim krstom Crne Gore i brojne su zajedničke aktivnosti na unapređenju sistema zaštite i spašavanja. Neophodno je nastaviti aktivnosti na zaključivanju ugovora sa ostalim specijalističkim jedinicama, i to sa: Asocijacijom speleoloških društava Crne Gore, Rafting savezom Crne Gore, Kajakaškim klubom „Morača“, Savezom izviđača Crne Gore itd.

Kao dio sistema zaštite i spašavanja posebno treba istaći **dobrovoljna vatrogasna društva** koja djeluju sa dugom tradicijom u opštinama Tivat (Krtoli) i Kotor (Perast). U Glavnom gradu Podgorici i u mjestu Banjani, opština Nikšić, pokrenuti su postupci za osnivanje dobrovoljnih vatrogasnih društava.

Preduzetne jedinice, kao vrsta operativnih jedinica, veoma su važne zbog spremnosti da pruže prvi adekvatan odgovor na određenu vrstu hazarda, koji se može desiti u privrednom društvu, drugom pravnom licu ili kod preduzetnika. Preduzetne jedinice su organizovane u: Brodogradilištu Bijela, aerodromima Tivat i Podgorica, Luci Bar, KAP Podgorica, Željezari u Nikšiću, TE Pljevlja i d.o.o. „Monteput - Podgorica“.

Jedinica za gašenje požara iz vazduha (Avio-helikopterska jedinica) organizovana je u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, kao unutrašnja organizaciona jedinica Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost.

3.2. Materijalni resursi

Za izgradnju efikasnog i integrisanog sistema zaštite i spašavanja, neophodno je da se izvrši materijalno-tehničko opremanje svih subjekata zaštite i spašavanja, shodno materijalnim mogućnostima. Obezbjedivanje opreme i sredstava, odnosno stvaranje materijalnih rezervi neophodan je preduslov za uspostavljanje sistema zaštite i spašavanja, koji će biti u stanju da djeluje i da na cjelovit način, dugoročno i u najvećoj mjeri odgovori na sve potencijalne hazarde, u cilju smanjenja uticaja prirodnih i drugih

nesreća na život i zdravlje ljudi i na očuvanje materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine.

Objekti u kojima su smještene službe zaštite i spašavanja u Podgorici, Baru, Budvi, Nikšiću, Bijelom Polju, Mojkovcu, Herceg Novom, Žabljaku, Ulcinju i Rožajama zadovoljavaju uslove smještaja profesionalnih pripadnika službi zaštite i spašavanja. U Šavniku i Beranama u toku je izgradnja objekata za službe zaštite i spašavanja u okviru IPA programa.

Državni organi, organi opštine, privredna društva, preduzetnici i druga pravna i fizička lica, koji pripremaju i sprovode aktivnosti preventivnog ili operativnog karaktera, u zavisnosti od finansijskih sredstava, vrše nabavku nove opreme za potrebe zaštite i spašavanja. Postojeća oprema i materijalno-tehnička sredstva su u značajnoj mjeri zastarjeli. U službama za zaštitu i spašavanje u: Plavu, Šavniku, Andrijevici, Žabljaku, Mojkovcu, Danilovgradu i Ulcinju nedostaje lična i kolektivna oprema za sve vrste hazarda. Ove službe zaštite i spašavanja raspolažu samo sa pripadajućom opremom dobijenom uz nova vatrogasno – spasilačka vozila.

U opštinskim službama za zaštitu i spašavanje ima ukupno 194 vatrogasnih vozila, od kojih je 179 tehnički ispravno, a 15 je neispravno. Takođe, službe zaštite i spašavanja imaju 20 motornih sanki i 2 gumena čamca.

U saradnji sa Ambasadom Slovačke u Crnoj Gori realizovan je projekat „FLOODDEFENCE“ koji je imao za cilj donaciju i obuku za korišćenje najsavremenijih mobilnih brana za zaštitu od poplava. Ovim projektom Crna Gora je dobila **donaciju od 250 metara mobilnih brana za zaštitu od poplava**. Ekspertski tim iz Slovačke obišao je poplavama ugrožene lokacije u opštinama Berane, Bijelo Polje, Mojkovac, Danilovgrad i Nikšić i nakon uvida na terenu i procjene, mobilne brane za zaštitu od poplava dodijeljene su službama zaštite Mojkovac, Danilovgrad i Nikšić.

Na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore broj: 06-350 od 01. marta 2012. godine, izvršena je nabavka i isporuka iz Ruske Federacije **zimske mehanizacije-snjegočistača** (traktori sa dodatnom opremom za čišćenje snijega) i motornih sanki. MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je učestvovao u raspodjeli zimske mehanizacije, po sljedećem:

- 15 motornih sanki opštinama i institucijama Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Pljevlja, Žabljak, Nikšić, Plužine, Šavnik, Berane, Rožaje, Andrijevica, Plav, Cetinje, Goskoj službi spašavanja i MUP-Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i
- 13 traktora snjegočistača opštinama Andrijevica, Berane, Plav, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Plužine, Žabljak, Šavnik, Nikšić, Cetinje, Bijelo Polje i Rožaje.

Takođe, organizovana je obuka rukovalaca te mehanizacije za njeno korišćenje.

Jedinica za gašenje požara iz vazduha (Avio-helikopterska jedinica) raspolaže sa četiri helikoptera: „Abell-412“, „Abell-212“, „Abell-206“ i „Gazella“; dva aviona tipa „Dromader“ i dva aviona za gašenje požara tipa „AT-802A Fire Boss“.

Sistem radio veza koji se upotrebljava u sistemu zaštite i spašavanja ne zadovoljava kriterijume za funkcionisanje operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, te je u narednom periodu neophodno preduzeti aktivnosti u cilju trajnog rješavanja ovog pitanja.

Operativno-komunikaciona oprema raspoređena je na svih sedam lokacija **Operativno-komunikacionog centra 112** u Crnoj Gori, ali nažalost još nije stavljena u funkciju, a svi garantni rokovi ističu. Prijem poziva telefonskog broja 112, sa teritorije cijele države iz svih mreža (T-com, T-mobile, Telenor i M-tel) i dalje se obavlja preko jedne telefonske linije u Operativno-komunikacionom centru 112 Podgorica. Problemi tehničke prirode, koji onemogućavaju funkcionisanje sistema i završetak projekta, su:

- povezivanja lokacija OKC 112 optičkim kablovima sa čvorištima MUP-a, i/ili povezivanje radio-linkovima svih sedam lokacija OKC 112, za šta su neophodna značajna materijalna sredstva na mjesečnom nivou. Zakup TK kanalizacije Crnogorskog Telekom je 8 eurocenata po metru, s tim što u opštinama Pljevlja i Nikšić ne postoji mogućnost zakupa kanalizacije, pa je neophodno zakupiti TK vodove kapaciteta 8mb/s ili obezbijediti korišćenje radio linkova i povezivanje svih centara preko Radio difuznog centra,

- nabavka rezervnih izvora napajanja (agregata) i uzemljenje TK centrala koje posjedujemo.

Pored svih nastojanja još uvijek nije obezbijeđeno potpuno funkcionisanje sistema 112 i on funkcionise u ograničenom obimu. Obezbjediavanjem adekvatnog poslovnog prostora za potrebe Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, a time i za potrebe OKC 112 u prostorijama MUP-a (zgrada bivšeg CB Podgorica) biće ispunjeni potrebni tehnički zahtjevi za stavljanje u funkciju OKC 112 (optičko čvorište za sve potrebne veze, RACK-prostorija, prostorija za tim koji rukovodi u vanrednim situacijama).

U prethodnom periodu izvršeni su periodični pregledi radi neposrednog sagledavanja **stanja skloništa** u Crnoj Gori. U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore sproveden je postupak javnog oglašavanja radi prikupljanja ponuda, nakon čega je dato u zakup devet skloništa u Crnoj Gori.

Obezbjediavanje opreme i sredstava, odnosno stvaranje materijalnih rezervi neophodan je preduslov za uspostavljanje sistema zaštite i spašavanja, koji će biti u stanju da djeluje i odgovori na sve potencijalne hazarde. Već je navedeno da je pripremljen Predlog Odluke o obezbjediavanju materijalnih rezervi za potrebe sistema zaštite i spašavanja. Ukoliko se označeni akt donese, stvorile bi se osnove za značajno jačanje materijalnih resursa sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori.

4. REALIZOVANE AKTIVNOSTI I IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA

U oblasti zaštite i spašavanja dugoročne ključne aktivnosti usmjerene su na stalno normativno uređenje sistema, izradu razvojnih dokumenata, prikupljanje i obradu podataka koji čine stručnu i informacionu osnovu za izradu elaborata o procjeni ugroženosti od svih vrsta hazarda i planova za zaštitu i spašavanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje, materijalno opremanje, jačanje bilateralne i regionalne saradnje i dr.

4.1. Stručno osposobljavanje i usavršavanje

Na osnovu člana 17 Zakona o zaštiti i spašavanju, pripadnici operativnih jedinica dužni su da se stručno osposobljavaju i usavršavaju. Stručno osposobljavanje i usavršavanje pripadnika operativnih jedinica vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova. Stoga je u Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost pripremljen tekst Pravilnika o programu stručnog osposobljavanja i usavršavanja pripadnika operativnih jedinica, načinu sprovođenja programa i provjere znanja u oblasti zaštite i spašavanja, kao i načinu vođenja evidencija.

Sprovođenje stručnog osposobljavanja i usavršavanja u okviru sistema zaštite i spašavanja uslovljeno je finansijskim sredstvima i donošenjem programa obučavanja.

Crna Gora je opredijeljena da organizuje efikasne jedinice civilne zaštite pa je, pored njihovog materijalno-tehničkog opremanja, jedan od najvažnijih elemenata za to i stručno osposobljavanje i usavršavanje njenih pripadnika, što u prethodnom periodu nije bilo moguće organizovati zbog nepopunjenosti jedinica civilne zaštite i nedostatka finansijskih sredstava.

U saradnji sa francuskom službom za vanredne situacije i civilnu bezbjednost organizovana je u Podgorici obuka (nivo SD) za 22 pripadnika opštinskih službi zaštite i spašavanja iz: Podgorice, Nikšića, Danilovgrada i Cetinja.

Tokom 2012. godine u Sremskoj Kamenici izvršena je obuka (nivo SD 2) za dva pripadnika opštinske službe za zaštitu i spašavanje iz Nikšića i obuka za tim lidere (nivo SD 3) za dva pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje iz Nikšića i Podgorice.

Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost u saradnji sa Ambasadom Francuske decembra 2012. godine okončao je **program obuka za spašavanje iz ruševina**, koji je trajao od 2007. godine. Tokom ovog programa organizovano je ukupno 11 (jedanaest) obuka za spašavanje iz ruševina od kojih: pet prvog nivoa (SD 1) na kojima je obučeno ukupno 135 pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje i pripadnika specijalističkih jedinica; četiri obuke drugog nivoa (SD 2) na kojima je obučeno 19 pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje i dvije obuke trećeg nivoa (SD 3) na kojima je obučeno 4 pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje iz: Budve, Podgorice, Nikšića i Bara za ekspertski nivo, odnosno obuku za tim lidere. Obuku su izvodili profesionalni instruktori za spašavanje iz ruševina iz Francuske i njihova obuka je bila besplatna, dok je Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost bio zadužen za obezbjeđivanje opreme i poligona za izvođenje obuke, kao i za cjelokupnu logistiku prilikom izvođenja obuke.

Ekspertska tim iz Slovačke izvršio je obuku 15 pripadnika službi za zaštitu i spašavanje opština Mojkovac, Danilovgrad i Nikšić i pet službenika Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost za korišćenje mobilnih brana za zaštitu od poplava.

U okviru Inicijative za preventivu i pripremljenost za katastrofe u Jugoistočnoj Evropi (Disaster Prevention and Preparedness Initiative for South Eastern Europe (DPPI SEE)), a u saradnji sa Upravom za civilnu zaštitu Slovenije organizovana je

obuka „Spašavanje iz pećina” u Sežani. Obuci su prisustvovala dva pripadnika speleološko-spasilačke jedinice iz Nikšića.

U okviru **projekta „Joint Fire Fighting Unit“** koji ima za cilj jačanje pripravnosti prekogranične saradnje u odgovoru na požare otvorenog prostora, sa timovima opremljenim i osposobljenim po zajedničkim kriterijumima, MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je, u saradnji sa Državnom upravom za zaštitu i spašavanje Republike Hrvatske, organizovao obuku za 15 pripadnika službi zaštite i spašavanja Budve, Ulcinja, Danilovgrada, Nikšića, Kolašina i Pljevalja. Obukom su nadograđena vatrogasna znanja i vještine u borbi sa požarima na otvorenom prostoru i imala je za cilj jačanje sposobnosti za djelovanje u raznim scenarijima požara na otvorenom prostoru sa prekograničnim posljedicama. U projektu su aktivno učestvovala Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Hrvatska.

U okviru **IPA programa „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“** održano je više kurseva (BAT (Basic Training Course), OMT (Operational Training Course), ADT (Advanced Training Course) u okviru LOT 1 dijela programa)) i radionica (LOT 3) radi upoznavanja sa Mehanizmom za civilnu zaštitu EU, kao i sa procedurama pri međunarodnim intervencijama u kontekstu prihvatanja i raspodjele međunarodne pomoći (**Host Nation Support**) i pružanja pomoći zemlji pogođenoj katastrofom.

U okviru LOT 1 dijela programa organizovana je razmjena eksperata (exchange of experts), čime je omogućena razmjena iskustava i prakse između učesnika iz različitih zemalja po pitanju reagovanja u slučaju nastanka šumskih požara, Mehanizma za civilnu zaštitu EU, koncepta podrške zemlje domaćina (HNS), CBRN i sl. Učešće naših 37 službenika na seminarima, kursevima, vježbama i drugim vrstama edukacija omogućilo je razmjenu iskustava sa predstavnicima institucija sistema zaštite i spašavanja drugih država, što će biti od velike koristi u njihovom budućem radu.

U okviru ovog IPA programa (LOT 2) MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je, u skladu sa standardima za oblast zaštite i spašavanja od poplava, formirao **Nacionalni tim za spašavanje od poplava**, koji je učestvovao na međunarodnoj vježbi „CRO FLOODS 2012“ u Hrvatskoj, u periodu od 21. do 25. maja 2012. godine. Na ovoj vježbi učešće su uzeli timovi iz osam država sa opremom i sredstvima sa kojima raspolažu. Nacionalni tim Crne Gore čine 24 pripadnika, i to: 14 spasilaca, 2 člana medicinske ekipe, 1 predstavnik Saveza radio-amatera, 2 predstavnika Crvenog krsta i 5 lica koja čine menadžment tima. Vježba na kojoj je učestvovao nacionalni tim iz Crne Gore omogućila je: obučavanje i uvježbavanje tima, a posebno obuku menadžmenta tima (team leader, deputy team leader, liaison officer...), poboljšanje koordinacije tima na terenu, kao i sa međunarodnim koordinacionim strukturama u međunarodnom okruženju. Pripadnici nacionalnog tima ovladali su različitim tehnikama traganja i spašavanja u slučaju poplava.

Učestvovali smo i u izradi analitičke studije vezano za koncept podrške zemlje domaćina pod nazivom „Analytical Study on Host Nation Support (HNS) Civil Protection Cooperation for the Candidate Countries and Potential Candidates, LOT 3“, koja nam je

omogućila sagledavanje HNS sistema zemalja učesnica programa i značaj uspostavljanja HNS okvira u Crnoj Gori.

U saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Agencijom za zaštitu životne sredine i ekspertima IAEA u toku 2012. godine izrađen je Nacionalni izvještaj o napredovanju u oblasti pripreme i odgovora na nuklearni i radijacioni akcident tzv. RASIMS/Radiation Safety Information System.

Bosna i Hercegovina, kao jedna od članica **ARGOS** Konzorcijuma i Regionalni centar za korišćenje ARGOS sistema, organizovala je seminar zajedno sa ekspertima iz Danske agencije za vanredne situacije i softverske kompanije PDC iz Kopenhagena na temu upotreba ARGOS-a i korišćenje mapa, na kojem su učestvovala dva službenika Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost. Na seminaru je predstavljeno iskustvo u planiranju u vanrednim situacijama i upotreba ARGOS-a u Danskoj.

MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost organizovao je i 14 polaganja za ADR sertifikate vozača i rukovaoca opasnim materijama. Izdata su 93 sertifikata za vozače opasnih materija i 81 sertifikat za rukovaoce opasnim materijama.

Službenici MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost prisustvovali su i **raznim oblicima edukacije** koji su se organizovali u Crnoj Gori, i to:

- seminaru u oblasti zaštite životne sredine i inženjerstva u Podgorici-Univerzitet Crne Gore;
- seminaru "Forum Jugoistočne Evrope o adaptaciji na klimatske promjene" u Podgorici;
- okruglom stolu „Otvoreni dani nauke“ u Podgorici - Univerzitet Crne Gore;
- seminaru „Planiranje civilnih vanrednih situacija“, u Danilovgradu.

Školovanje i obuka kadrova u opštinskim službama za zaštitu i spašavanje još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Nedostatak stručnih kadrova i nedovoljan broj stručno osposobljenih pripadnika službi za zaštitu i spašavanje usporava intenzivniji rad na njihovoj edukaciji i tehničkom jačanju službi. U pojedinim službama izvršena je obuka spasilaca i komandnog kadra u cilju priprema za polaganja stručnih ispita pred komisijom Ministarstva unutrašnjih poslova. Stručni ispit za vršenje poslova rukovođenja službom zaštite i spašavanja položio je jedan komandir službe, a stručni ispit za rad na poslovima zaštite i spašavanja položilo je 48 pripadnika službi zaštite i spašavanja.

U Beranama je u organizaciji UNDP-a i HELP izvršena trodnevna obuka 18 mještana naselja „Talum“ i „Riversajd“ na temu „potraga i spašavanje“, kroz koju su obučavani za pružanje prve pomoći, zaštitu i spašavanje od požara, poplava i zemljotresa i ranoj najavi. Obučeni mještani se kroz druge projekte mogu uključiti u dalje obuke i uvrstiti u lokalni sistem zaštite i spašavanja kako u svojim naseljima, tako i u lokalnoj zajednici.

4.2. Administrativni postupci

U oblasti **upravnog rješavanja**, na osnovu zahtjeva, tokom 2012. godine izdato je: 1.076 rješenja za unutrašnji transport eksplozivnih materija; 190 odobrenja za nabavku eksplozivnih materija; 36 rješenja o izvođenju javnog vatrometa; 11 rješenja za

uvoz eksplozivnih materija; 21 rješenje za izvoz eksplozivnih materija; 16 rješenja za tranzit eksplozivnih materija preko teritorije Crne Gore; 240 rješenja za transport naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene; 23 rješenja za transport sportskog i lovačkog naoružanja; 152 saglasnosti za uvoz/izvoz naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene Ministarstvu ekonomije; 469 saglasnosti za transport otrovnih materija Ministarstvu zdravlja; 14 saglasnosti za transport radioaktivnih materija Agenciji za zaštitu životne sredine; 3 dozvole za promet eksplozivnih materija; 7 dozvola za vršenje djelatnosti miniranja; 2 dozvole za vršenje djelatnosti javnih vatrometa; 706 protiv-požarnih saglasnosti na revidovanu tehničku dokumentaciju; 39 mišljenja na obradu lokacije za sve objekte u kojima se definišu zone opasnosti od požara i eksplozija; 18 mišljenja na plansku dokumentaciju.

Takođe, na osnovu zahtjeva, tokom 2012. godine izdato je i 16 saglasnosti za transport radioaktivnog materijala Agenciji za zaštitu životne sredine.

Na osnovu baze podataka koja se svakodnevno ažurira, izrađeni su pregledi za 2012. godinu ukupnih količina eksploziva i inicijalnih sredstava, kako slijedi:

1. Unutrašnji transport:

- 1.001.496 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 623.744 m detonirajućih štapina;
- 1.523 m sporogorećih štapina;
- 21.231 kom. usporivača;
- 451.520 kom. kapisli;
- 73.505 kom. elektro detonatora;
- 7.554 kom. neelektričnih detonatora ;
- 255 kom. pojačnika (bustera).

2. Transport u uvozu:

- 55.980 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 9.658 kg pirotehničkih sredstava;
- 1.300.000 m detonirajućih štapina;
- 850.000 m sporogorećih štapina;
- 62.000 kom. usporivača;
- 232.000 kom. kapisli;
- 332.000 kom. elektro detonatora;
- 2.000 kom. neelektrodetonatora.

3. Transport u izvozu:

- 105.608 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 548.000 m detonirajućih štapina;
- 883.000 m sporogorećih štapina;
- 200.000 kom. kapisli;
- 332.900 kom. elektro detonatora.

4. Tranzit:

- 75.968 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 580.862 kg pirotehničkih sredstava;
- 40.380 kom. neelektrični detonatori;

- 30.500 kom. usporivači;
- 49.992 kom. pojačnika (bustera).

5. Odobrena nabavka eksplozivnih materija:

- 4.694.292 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 2.337.400 m detonirajućih štapina;
- 912.639 m sporogorećih štapina;
- 139.764 kom. usporivača;
- 219.119 kom. kapisli;
- 532.685 kom. elektro detonatora;
- 10.800 kom. neelektričnih detonatora ;
- 15.000 kom. pojačivača;
- 100.000 m inicijalnih cjevčica;
- 2.000 kom. gumice za konektore;
- 11.000 kom. zaptivni čep kratki;
- 13.000 kom. zaptivni čep dugi.

6. Odobrena nabavka eksplozivnih materija za civilna lica:

- 55 kg privrednog eksploziva (eksploziv za civilnu upotrebu);
- 550 kom. elektro detonatora.

Pregled transportovanih eksplozivnih materija u unutrašnjem saobraćaju, po vrstama i mjesecima i Pregled broja izvršenih prevoza-transporta eksplozivnih materija u Crnoj Gori u 2012. godini nalaze se u Prilogu broj 1.

4.3. Ostale aktivnosti iz osnovne nadležnosti

Zakonom o zaštiti i spašavanju utvrđeno je da zaštitu i spašavanje u Crnoj Gori vrše operativne jedinice za zaštitu i spašavanje, i to: opštinske službe za zaštitu i spašavanje, jedinice civilne zaštite, specijalističke jedinice, dobrovoljne jedinice, preduzetne jedinice i jedinica za gašenje požara iz vazduha (avio-helikopterska jedinica), na osnovu **planova za zaštitu i spašavanje** (nacionalni, opštinski i preduzetni). Do sada je doneseno šest nacionalnih planova, i to: Nacionalni plan za zaštitu od zemljotresa; Nacionalni plan za zaštitu od požara; Nacionalni plan za zaštitu od hemijskog udesa; Nacionalni plan za zaštitu od biološkog udesa; Nacionalni plan za djelovanje u slučaju radijacionog udesa; Nacionalni plan traganja i spašavanja prilikom udesa i nezgoda u civilnom vazduhoplovstvu, a izrađeno je još šest nacionalnih planova, i to: Nacionalni plan za zaštitu od poplava; Nacionalni plan za zaštitu od klizišta i odrona; Nacionalni plan za zaštitu od nesreća u saobraćaju (drumski i željeznički saobraćaj); Nacionalni plan za zaštitu od havarija na elektroenergetskim postrojenjima i hidrotehničkim objektima; Nacionalni plan za zaštitu od tehničko-tehnoloških hazarda i Nacionalni plan za zaštitu od ekstremnih meteoroloških pojava (grad, suše, vjetrovi, snjegovi itd), za koje je neophodno okončati proceduru njihovog donošenja.

Takođe, doneseno je i sedam opštinskih planova za zaštitu i spašavanje od požara za teritoriju Glavnog grada Podgorica i opština: Pljevlja, Herceg Novi, Tivat, Nikšić, Mojkovac i Andrijevica. Izrađene su i procjene ugroženosti od poplava za

gradske opštine Golubovci i Tuzi i opštine: Ulcinj, Bar, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Bijelo Polje, Berane, Plav, Andrijevića, Kolašin i Mojkovac, a u toku je izrada planova za zaštitu i spašavanje od poplava za navedene opštine.

Izrađeno je sedam preduzetnih planova za zaštitu i spašavanje od požara za sljedeća privredna društva ili druga pravna lica, i to: „Telenor“ Podgorica - upravna zgrada, „Luka Kotor“ AD, AD „Marina“ Bar, „Terna“ d.o.o Crna Gora, tunel „Sozina“, a.d. Jugopetrol Kotor - Benzinska stanica Nikšić 3.

Na osnovu baze podataka koja se svakodnevno ažurira izrađen je pregled za 2012. godinu ukupnih količina eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti, sabijenih gasova, korozivnih materija, oksidirajućih materija, otrova, radioaktivnog materijala i ostalih opasnih materija za sve opštine na teritoriji Crne Gore.

U saradnji sa Danskom agencijom za vanredne situacije (DEMA) realizuje se **ARGOS projekat** koji služi za podršku odlučivanju u slučaju nesreća gdje je došlo do oslobađanja hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih materija. Cilj ARGOS-a jeste da podrži organizacije za vanredne situacije kako bi donijele najbolje odluke u slučaju CBRN akcidenta. ARGOS pomaže: da imamo pregled situacije, da izvršimo prognozu načina na koji će se situacija razvijati, da analiziramo i predstavimo kalkulacije i mjerenja modela, da proračunamo posljedice akcidenta, da proslijedimo informacije javnosti. U aprilu 2008. godine Crna Gora je postala član ARGOS Konzorcijuma. DEMA je finansirala članarinu od 2009. do 2012. godine. Upućen nam je poziv za produženje ugovora za članstvo u ARGOS Konzorcijumu pri čemu je godišnja članarina za 2013. godinu za Crnu Goru 6.000 eura. Osim MUP-Sektora za vanredne situacije, u kojem je instaliran softver, iz Crne Gore je u ovaj projekt uključen i Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju koji šalje meteorološke podatke. Osnovna karakteristika ARGOS-a je mogućnost da tumači i prikazuje rezultate atmosferskih modela disperzije. To znači da na bazi osnovnih meteoroloških podataka i podataka o akcidentu, ARGOS može da prognozira i prikaže sliku oblasti koje će vjerovatno biti zagađene, kao i zagađenost i koncentraciju relevantnih elemenata u vazduhu.

U **Operativno-komunikacionom centru 112**, pored prijema poziva na broj 112, obavljaju se i sljedeći poslovi:

- na osnovu Ugovora sa Agencijom za civilno vazduhoplovstvo i Upravom pomorske sigurnosti, OKC 112 je kao RCC (Rescue Coordination Center) za slučajeve vazduhoplovnih nesreća na teritoriji Crne Gore uključen u sve redovne provjere, mjesečne komunikacione testove, kao i testove u slučaju nesreća vazduhoplova, paraglajdera i sl;

- svakodnevno se izrađuju dnevni bilteni o događajima koji sadrže informacije dobijene od Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Auto-moto saveza Crne Gore, Zavoda za hitnu medicinsku pomoć, OKC Uprave policije, Elektroprivrede Crne Gore, Željezničkog prevoza i Željezničke infrastrukture Crne Gore, Nacionalne turističke organizacije, kao i od područnih jedinica Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost;

- izvršen je prijem 2048 i slanje 2716 telegrama za potrebe MUP-a i Uprave policije.

Stručni nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti i spašavanju vršen je u opštinskim službama za zaštitu i spašavanje. Sagledavana je njihova mobilnost i interventna spremnost, kao i njihova opremljenost za reagovanje u svim oblicima ugrožavanja ljudi, materijalnih dobara i životne sredine. Prilikom vršenja stručnog nadzora ukazivano je na uočene nepravilnosti i na potrebu njihovog usklađivanja sa propisima. MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je označenim subjektima pružio potrebnu stručnu pomoć u prevazilaženju uočenih nepravilnosti.

Tokom 2012. godine vršeni su **redovni inspekcijski pregledi** stanica za snabdijevanje gorivom motornih vozila (benzinske stanice) na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore. Izvršen je inspekcijski nadzor nad 103 benzinske stanice, i to u: Podgorici 37, Baru 19, Beranama 6, Pljevljima 2, Nikšiću 11, Bijelom Polju 10, Herceg Novom 18. Izvršeni su i inspekcijski pregledi 19 objekata gdje se okuplja veći broj lica, i to u Područnoj jedinici: Bar 8 diskoteka; Herceg Novi 1 diskoteka, 2 noćna kluba i 1 tržni centar; Nikšić 2 hotela i 1 sportski centar i Pljevlja 1 diskoteka, 1 dom zdravlja, 1 opšta bolnica i 1 poslovni centar.

Službenici MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost uključeni su u rad radne grupe za pregovore sa EU u okviru **Poglavlja 1 - Slobodno kretanje roba**, kao i praćenju nacionalnog RAPEX sistema (sistem Evropske unije za brzu razmjenu službenih obavještenja o opasnim proizvodima između država članica i Komisije, te mjerama i radnjama preduzetim u pogledu proizvoda koji predstavljaju ozbiljan rizik za bezbjednost i zdravlje potrošača).

Izrađeno je Uputstvo za sprovođenje postupka izdavanja odobrenja za nabavku i transport eksplozivnih materija. Ovim uputstvom propisane su procedure počev od prijema zahtjeva za nabavku ili transport eksplozivnih materija, izvršenih provjera, potrebnih podataka o podnosiocu zahtjeva sa vrstama i količinama eksplozivnih materija, te mjestu nabavke i pravcu kretanja transporta, do obavješćavanja područnih jedinica pisanim putem, kako bi ista izdala odobrenje za nabavku ili transport.

Rezultati ovakve procedure su: promet eksplozivnih materija se aktivno prati sa dva nivoa, i to izvršnog i kontrolno–nadzornog; sve informacije pristižu na jedno mjesto, te se uvijek mogu dobiti tačne informacije o prometu eksplozivnih materija na nivou Crne Gore; za područje Crne Gore urađena je baza podataka o prometu eksplozivnih materija sa svim potrebnim podacima (korisnik, skladištar, putevi transporta, vrste i količine eksplozivnih materija i dr.); eksplozivna materija ne može stići na odredište prije raspisanog obavješćenja o prometu i prilikom izdavanja odobrenja o prometu eksplozivnih materija, posebno se vodi računa o trenutnoj bezbjednosnoj situaciji u Crnoj Gori.

Avio-helikopterska jedinica, radi izvršavanja letačkih zadataka u 2012. godini, ostvarila je nalete na helikopterima, i to:

- „Abell-412, 40 – HEK“ u trajanju od 179,00 časova, sa 531 slijetanjem;
- „Abell-212, 40 – HCC“ u trajanju od 98,30 časova, sa 251 slijetanjem;
- „Abell-206, 40 – BRS“ u trajanju od 60,00 časova, sa 151 slijetanjem.

Avio-helikopterska jedinica, osim redovnih letačkih zadataka i obuke, izvršavala je i poslove održavanja vazduhoplova, obavezne tehničke probe, trenaž pilota, kao i

značajne aktivnosti na spašavanju i transportu povrijeđenih i oboljelih, kao i na bezbjednom odvijanju vazdušnog saobraćaja za službene potrebe u skladu sa zakonom.

Održavanje vazduhoplova u Avio-helikopterskoj jedinici vrši se u skladu sa potrebama, obimom poslova i odobrenjima izdatih od vazduhoplovnih vlasti Crne Gore i Agencije za civilno vazduhoplovstvo. Takođe, održavanje se vrši u skladu sa JAR 145 i odobrenjima za održavanje vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i komponenti.

4.4. Sprovođenje mjera zaštite i spašavanja

4.4.1. Požari

Meteorološki uslovi, kakvi su bili tokom ljetnje sezone u periodu od 1. jula do 1. oktobra 2012. godine, nijesu bili uobičajeni, već se radilo o ekstremnim meteorološkim uslovima – dugo, vrelo i suvo ljeto, sa deficitom padavina tj. dugotrajnim sušnim periodom, koji je istovremeno praćen sa visokim tropskim temperaturama, uz pojavu pojačanog sjevernog vjetrova u kritičnim danima. Ovo je bilo posebno izraženo u srednjoj i južnoj regiji, gdje su i registrovani apsolutni maksimumi temperature vazduha i najveći prosječni broj tropskih dana. U označenom vremenskom intervalu bila su naglašena tri perioda sa tropskim temperaturama, prvi od 3. do 20. jula, drugi od 7. do 29. avgusta i treći tokom septembra. Ovakvi meteo uslovi generisali su veoma visok indeks opasnosti od požara. Zato su organizovana izviđanja, stalna dežurstva na ugroženim područjima i vršena je koordinacija, odnosno usklađivanje djelovanja svih učesnika u aktivnostima na gašenju požara. Ta koordinacija je bila dobra, jedinice su bile stalno operativne i najčešće se intervenisalo u ranim fazama nastanka požara.

Opštinske službe za zaštitu i spašavanje tokom 2012. godine imale su ukupno 10423 intervencija. Najveći broj, 6218 intervencija, odnosio se na gašenje požara. Službe zaštite i spašavanja gasile su 842 šumska požara, 2997 požara u kojima su goreli nisko rastinje i srednjogorica, 213 požara na motornim vozilima, 686 požara u zatvorenom prostoru i 1281 požar na deponijama i kontejnerima. Pregled intervencija svih opštinskih službi za zaštitu i spašavanje u 2012. godini nalazi se u Prilogu broj 2.

Novoformirane službe zaštite i spašavanja u opštinama Šavnik i Andrijevica, su i pored tehničke neopremljenosti dale svoj puni doprinos tokom požarne sezone, čime je sistem zaštite i spašavanja značajno unaprijeđen i u tim opštinama.

U **gašenju požara** aktivno je učestvovala i Avio-helikopterska jedinica sa tri helikoptera „Abell“, koji su korišćeni za izviđanje, dva aviona tipa „Dromader“ i dva aviona „Air tractor fire boss“, koji su korišćeni za gašenje požara iz vazduha. Avioni su učestvovali na gašenju oko 100 požara i izbacili su oko 5.000.000 litara vode na područjima zahvaćenim požarima. Uspješnost gašenja požara iz vazduha zavisi od učestalosti naleta i izbacivanja „vodenih bombi“. Da bi se skratilo vrijeme naleta, bilo je potrebno napraviti pravilan izbor lokacija vodozahvata. Na osnovu dosadašnjih iskustava u gašenju požara iz vazduha, evidentirani su vodozahvati za „Dromader“ na

aerodromima u: Podgorici, Tivtu i Beranama i zemljane ravne površine na Kapinom polju u Nikšiću i Štoju u Ulcinju. Avioni „Air tractor fire boss“ zahvatali su vodu sa površine Jadranskog mora, Skadarskog jezera, jezera Krupac, Plavskog i Pivskog jezera i na aerodromima u: Podgorici, Tivtu, Nikšiću i Beranama.

Radi izvršavanja letačkih zadataka u 2012. godini Avio-helikopterska jedinica ostvarila je natele protiv-požarnih aviona po tipovima, i to:

- „AT-802A Fire Boss, 40 – EAA“ u trajanju od 94,18 časova, sa 477 slijetanja;
- „AT-802A Fire Boss, 40 – EAB“ u trajanju od 188,00 časa, sa 1053 slijetanja;
- „DROMADER M - 18, 40 – BRS“ u trajanju od 211,00 časova, sa 509 slijetanja;
- „DROMADER M - 18, 40 – BRR“ u trajanju od 177,00 časova, sa 460 slijetanja.

Avio-helikopterska jedinica pokazala je visoku efikasnost na gašenjima požara i bez dejstva ove jedinice veliki broj požara bi bilo veoma teško staviti pod kontrolu.

U skladu sa potpisanim međudržavnim sporazumima o saradnji u slučaju vanrednih situacija, Crna Gora je stavila na raspolaganje svoje resurse za gašenje požara na području Bileće i Trebinja u Bosni i Hercegovini na području Skadra u Albaniji. Sve aktivnosti su realizovane na osnovu zahtjeva tih država za prijem međunarodne pomoći.

Zbog velikog broja požara tokom jula 2012. godine Crna Gora je tražila međunarodnu pomoć preko Centra za monitoring i informisanje EU (Monitoring and Information Centre - MIC), a Ministarstvo odbrane Republike Hrvatske i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije uputili su po dva helikoptera za gašenje požara.

Na gašenju požara učestvovala su i dobrovoljna vatrogasna društva (Tivat-Radovići, Kotor - Perast i Nikšić -Velimlje, Grahovo i Vilusi). Organizovanje, opremanje i obučavanje dobrovoljnih vatrogasnih društava je od posebnog značaja za prigradske i seoske mjesne zajednice gdje je povećana požarna ugroženost.

Nakon navedenih protivpožarnih aktivnosti svih učesnika sistema zaštite i spašavanja MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost izradio je Informaciju o požarnoj sezoni za period 1. jul do 1. oktobar 2012. godine.

U požaru u kampu „Konik I“ u Podgorici, koji je izbio 24. jula 2012. godine u 05:55h izgorjelo je 29 baraka za stanovanje, kancelarija i magacin Crvenog krsta Crne Gore, omladinski klub, društveni centar u kojem su bila smještena dva odjeljenja dječjeg vrtića, terenska kancelarija Pravnog centra, kancelarija romskih NVO i ambulanta. U ovoj nesreći je bez prostora za stanovanje ostalo 150 porodica Roma, Aškalija i Egipćana (RAE populacije), sa 800 članova, koji su interno raseljeni sa Kosova.

Povodom navedene situacije ministar rada i socijalnog staranja je naložio formiranje Operativnog tima, kojim je rukovodio direktor Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica, a koji su činili i predstavnici: Ministarstva rada i socijalnog staranja, MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, Uprave policije, Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica, Glavnog grada Podgorica, Crvenog krsta Crne Gore i organizacija UN-a.

Operativni tim je u prvim trenucima interventno djelovao, tako što je iznađeno rješenje za smještaj stanovnika koji su izgubili krov nad glavom. U roku od 24 sata od izbijanja požara, članovi tima za djelovanje u nesrećama Crvenog krsta i pripadnici

Vojske Crne Gore, podigli su šatorsko naselje za ugrožene porodice na prostoru kampa „Konik 1“, za koji je Glavni grad Podgorica dao saglasnost.

Šatore su obezbijedili Crveni krst Crne Gore i MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost. Podignuta su 152 šatora, čime je smještaj obezbijeđen za sve ugrožene porodice. U Domu za nezbrinutu djecu u Bijeloj smješteno je šestoro djece, a pet osoba u Domu za stare u Bijelom Polju, u saradnji sa Centrom za socijalni rad.

Glavni grad Podgorica je, uz podršku UNHCR-a, obezbijedio hranu za ugrožene, a dnevna trebovanja svakodnevno su distribuirali članovi Crvenog krsta Crne Gore. Od 31. jula 2012. godine organizacija HELP, uz finansijsku podršku Ambasade Savezne Republike Njemačke u Podgorici, preuzela je odgovornost za obezbjeđivanje ishrane, a uveden je i jedan topli obrok dnevno. Ambasada Savezne Republike Njemačke u Podgorici je za ovu namjenu obezbijedila 50.000 eura, a distribucija hrane je vršena tokom avgusta. Organizovana je distribucija higijenskih artikala, koje je donirala kancelarija OSCE-a u Crnoj Gori, dok su UN i Crveni krst Crne Gore obezbijedili čebad, dušeke, kanistere za vodu, kuhinjske setove i odjeću. Pomoć u hrani je više puta obezbijeđena i za stanovnike sektora A, B, C (njih oko 350), kojima u požaru nijesu izgorjele barake, ali nijesu imali električnu energiju, zbog neispravnih elektro–instalacija u barakama. Na zahtjev Operativnog tima, JP „Komunalne usluge“ je obezbijedila spoljnu rasvjetu za stanovnike A, B i C sektora. Kako bi za stanovnike obezbijedili i medicinsku zaštitu, u kampu „Konik 1“ je formirana ambulanta, u kojoj su ljekari Doma zdravlja Podgorica, i to pedijatar i ljekar za odrasle, svakog dana vršili zdravstvene preglede, dok su predstavnici Instituta za javno zdravlje redovno pratili zdravstveno – epidemiološku situaciju. Obezbijeđen je i mini-bus za transport stanovnika koji se nalaze u lošijem zdravstvenom stanju i kojima su potrebne usluge zdravstvenih ustanova na području Glavnog grada Podgorica. Teren na kome se nalazilo šatorsko naselje kontinuirano su obezbjeđivali pripadnici Uprave policije, dok je zbog potrebe povećanja mjera bezbjednosti, angažovana i Agencija za zaštitu objekata i lica (finansirao UNHCR). Predstavnici Crvenog krsta Crne Gore i UNHCR-a su obavili popis stanovnika kampa po šatorima, dok su predstavnici UNHCR-a i Pravnog centra radili na prikupljanju informacija vezanih za situaciju sa dokumentacijom, u čemu je podršku pružila i organizacija HELP.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. jula 2012. godine razmotrila Informaciju o mjerama i radnjama koje je preduzeo Operativni tim i s tim u vezi, a cijeneći značaj iznalaženja srednjoročnog rješenja, zadužila Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo finansija da, u saradnji sa Glavnim gradom Podgorica i UN, sagleda mogućnost nabavke 150 kontejnera ili 150 kamp kućica. Predloženo srednjoročno rješenje nabavke kontejnera rezultat je razmatranja trenutne situacije, ali i činjenice da Crna Gora učestvuje u Regional Housing Programu (RHP). Shodno tome, procjena je da bi nabavka kontejnera omogućila brzo i efikasno djelovanje i istovremeno srednjoročno rješenje, do trenutka kada bi u okviru RHP bili sagrađeni stambeni objekti.

Prilikom razmatranja moguće nabavke kontejnera radna grupa je istraživala cijene na tržištu i identifikovala mogućnosti nabavke kontejnera. Analizom dostavljenih ponuda radna grupa je izabrala firmu „Green house“ iz Podgorice, pa je Ministarstvo

unutrašnjih poslova, dana 19. septembra 2012. godine potpisalo Ugovor o nabavci, transportu i montaži stambenih kontejnera za kamp „Konik I“. Aktivnosti na nabavci i montaži stambenih kontejnera u kampu „Konik I“ završene su 27. novembra 2012. godine, do kada je postavljeno ukupno 213 kontejnera i useljeno 156 porodica sa ukupno 792 lica. Elektrodistribucija Podgorica izdala je rješenje o izdavanju elektroenergetske saglasnosti 27. decembra 2012. godine.

4.4.2. Ekstremne meteorološke pojave

Svaki hazard ima svoje specifičnosti, kako u njegovom nastanku, razvijanju, manifestaciji, posljedicama, tako i u odgovoru na njega. Hazard-ekstremne meteorološke pojave imaju poseban tretman, kako sa meteorološkog, tako i sa društvenog stanovišta, obzirom da takve pojave nanose ogromne materijalne štete i ljudske žrtve.

Ekstremne meteorološke pojave su one meteorološke situacije koje se karakterišu sa maksimalnom ili minimalnom temperaturom vazduha, dnevnim količinama padavina ili visinom sniježnog pokrivača znatno iznad normale, dužinom perioda sa ili bez padavina znatno iznad normale, olujnim vjetrom, sniježnim lavinama, klizanjem zemljišta i ledenom kišom sa zaleđivanjem.

U periodu od 1. do 14. februara 2012. godine, područje Crne Gore bilo je na udaru vrlo nepovoljnih vremenskih prilika (dva ciklona). Ekstremnost na području Crne Gore bila je veoma izražena jer se upravo iznad Crne Gore desila interakcija ciklona sa zapada i sibirskog anticiklona sa istoka. Ekstremnost meteoroloških uslova ogledala se u sniježnim padavinama izuzetno jakog intenziteta, veoma jakom sjevernom vjetru praćenim usovima-lavinama, sniježnim mećavama i ledenim temperaturama.

U uslovima kada je hazard-ekstremne meteorološke pojave na ključnim saobraćajnicama ugrožavao živote ljudi, njihovu imovinu i funkcionisanje vitalnih sistema države, neophodno je bilo preduzeti sve raspoložive mjere i radnje da se održi funkcionisanje ključnih elemenata sistema, a to su:

- sistem ranog upozoravanja;
- putna infrastruktura (drumska i željeznička);
- energetika (prenos i distribucija električne energije);
- zdravstveni sistem;
- humanitarni aspekt i
- spašavanje i evakuacija.

Od trenutka dobijanja upozorenja od Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova je pokrenuo sistem odgovora na ovaj hazard i ostvario neophodnu saradnju sa svim relevantnim subjektima sistema zaštite i spašavanja. Operativno-komunikacioni centar 112 razmjenjivao je informacije sa Zavodom za hitnu medicinsku pomoć, OKC Uprave policije, službama zaštite i spašavanja svih opština, Elektroprivredom Crne Gore, Auto-moto savezom Crne Gore i drugim relevantnim subjektima.

Koordinacioni tim za upravljanje u vanrednim situacijama redovno je pratio stanje i sprovođenje ukupnih aktivnosti nadležnih organa, donosio odluke i naredbe u cilju blagovremenog i kvalitetnog operativnog postupanja i saniranja posljedica nepovoljnih meteoroloških prilika.

Operativni štab za vanredne situacije neposredno je rukovodio operativnim aktivnostima na izvršavanju naredbi i odluka Koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama. Operativni štab je preduzimao konkretne aktivnosti na saniranju negativnih posljedica nevremena, evakuaciji i spašavanju ljudi, na zaštiti imovine itd.

Na osnovu najave Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore, o daljem uslozljavanju meteorološke situacije izazvane djelovanjem drugog ciklona, na predlog Koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama, Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore 11. februara 2012. godine proglasio je **vanredno stanje** na čitavoj teritoriji države. Odluku je 14. februara potvrdila Skupština Crne Gore, a donesene su i 22 naredbe, kojima je naloženo preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju adekvatnog reagovanja svih segmenata sistema.

Nakon uvođenja vanrednog stanja u Operativno-komunikacionom centru 112 uvedeno je dodatno dežurstvo i pripadnika Vojske Crne Gore i ljekara.

Operativni štab za vanredne situacije bio je u stalnom zasijedanju (24 časa) i sprovodio je neophodne aktivnosti na:

- koordinaciji i rukovođenju svih učesnika sistema zaštite i spašavanja;
- praćenju rada opštinskih timova za upravljanje u vanrednim situacijama (24-časovna komunikacija);
- neprekidnom prikupljanju i dostavljanju podataka u vezi sa situacijom na ugroženim područjima preko OKC 112;
- kontinuiranom angažovanju pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje, MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i Avio-helikopterske jedinice, pripadnika Uprave policije, Vojske Crne Gore, specijalističkih jedinica (Gorska služba spašavanja i dr.), kao i mjesnog stanovništva u akcijama spašavanja i evakuacije;
- koordiniranju raspodjele inostrane i domaće pomoći na ugroženim područjima, gdje je posebnu ulogu imao Crveni krst Crne Gore;
- davanju saopštenja za javnost (110 saopštenja) itd.

Na predlog Savjeta za odbranu i bezbjednost, usljed stabilizacije vremenskih prilika i cjelokupnog stanja u zemlji, Skupština Crne Gore donijela je 27. februara 2012. godine Odluku o prestanku vanrednog stanja na teritoriji Crne Gore. Istovremeno Skupština Crne Gore donijela je Zaključak, kojim je zadužila Vladu Crne Gore da dostavi Skupštini izvještaj o sprovedenim mjerama i aktivnostima preduzetim neposredno prije i tokom vanrednog stanja, sa predlogom mjera za poboljšanje ukupnog sistema Crne Gore u vanrednim situacijama. Skupština Crne Gore prihvatila je navedeni izvještaj i predložene mjere za poboljšanje ukupnog sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori (Zaključak Skupštine Crne Gore broj: 00-72/12-4/10 EPA 799 XXIV od 10. jula 2012. godine).

Na osnovu analiza koje su izvršili učesnici sistema zaštite i spašavanja može se zaključiti da je prije i nakon proglašenja vanrednog stanja sistem efikasno reagovao u nastaloj situaciji, u okviru raspoloživih kapaciteta.

Tokom marta započete su aktivnosti na realizaciji Zaključka Vlade Crne Gore broj: 06-350 od 1. marta 2012. godine da se izvrši nabavka i isporuka zimske mehanizacije - 13 snjegočistača i 15 motornih sanki od strane Ruske Federacije, a po osnovu Klirinškog duga Ruske Federacije prema Crnoj Gori u iznosu od 3.000.062 US dolara. Isporuka navedene zimske mehanizacije opštinama i institucijama, koji su određeni označenim zaključkom, izvršeno je 30. novembra 2012. godine.

4.4.3. Uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava

Izvršavanje poslova **uništavanja neeksploziviranih ubojnih sredstava (NUS)** podrazumijeva visoko profesionalan i stručan kadar, specijalističku i zaštitnu opremu i sredstva, kao i posebno pripremljene poligone, kako bi se uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava vršilo na kvalitetan i bezbjedan način.

Tim za uništavanje NUS-a, koji u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP-a čine jedan državni službenik i dva namještenika, trenutno je popunjen samo sa jednim državnim službenikom, dok dva namještenička radna mjesta nijesu popunjena. Osim navedenog problema, za bezbjedno i kvalitetno uništavanje NUS, evidentni su i sljedeći problemi:

- nedostatak adekvatnog vozila za prevoz NUS-a;
- neposjedovanje opreme za pretragu terena;
- nedostatak lične zaštitne opreme;
- neobučenosť državnog službenika za rad sa hemijskim, biološkim i nuklearnim punjenjima NUS.

U toku 2012. godine, i pored navedenih problema, prikupljeno je oko 13 tona NUS-a, izvršeno je 149 intervencija i pređeno oko 23.315 km. U osam navrata uništeno je oko 8 tona, dok je u dva navrata izvršena predaja oko 5 tona NUS-a specijalizovanim preduzećima na dalje postupanje. Pregled aktivnosti na uništavanju NUS-a nalazi se u Prilogu broj 3.

Takođe, u magacinu u Rogamima je smješteno oko 600 kg NUS-a koje treba hitno uništiti.

Prema informacijama sa terena na nekoliko lokacija u Crnoj Gori se nalaze veće količine NUS-a, i to u:

- Kotoru u reonu Veriga nalazi se 1-3 granate većeg kalibra (težine oko 100 kg po komadu) austrougarske proizvodnje;
- Podgorici u reonu Duklje, prema izvještaju mještana nalazi se veća količina različitih vrsta NUS-a iz II svjetskog rata;
- Podgorici u blizini nikšićkog mosta na desnoj obali Morače nalazi se veća količina NUS-a iz II svjetskog rata;
- Podgorici u rijeci Ribnici u blizini kasarne Masline, nalazi se veća količina NUS-a iz II svjetskog rata;

- Podgorici u reonu Vranjske njive u rijeci Zeti, prema izvještaju gospodina Steva Vučinića nalazi se veća količina granata većeg kalibra;
- Nikšiću u mjestu Dragalj se nalazi veća količina NUS-a iz I svjetskog rata.

5. MEĐUNARODNA SARADNJA

Aktivnosti Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost na planu međunarodne saradnje tokom 2012. godine bile su intenzivne i odvijale su se kroz **učešće na raznim konferencijama, sastancima, okruglim stolovima, radionicama, projektima, vježbama, seminarima, inicijativama i drugim oblicima saradnje**, od kojih ističemo:

- regionalnu vježbu, koja je, u saradnji sa Ministarstvom odbrane Crne Gore i Kraljevine Norveške, u periodu od 24. do 27. septembra 2012. godine, održana u Draču (Albanija), pod nazivom „ADRIATIC-12” koja se odnosila na zaštitu mora od zagađenja;
- vježbu za otkrivanje i uklanjanje NUS-a, I stepena, koja je održana u Kuršumliji (Srbija), u periodu od 5. do 8. aprila 2012. godine;
- vježbu za otkrivanje i uklanjanje NUS-a, II stepena, koja je održana u Kuršumliji (Srbija), u periodu od 19. do 21. jula 2012. godine;
- radionicu na temu „Razvoj i implementacija Nacionalnog plana za odgovor i svjesnost nuklearnih forenzičara”, na kojoj su učestvovalе balkanske zemlje, a iz Crne Gore predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine i Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost. Organizovana je u periodu od 1. do 2. oktobra 2012. godine u okviru projekta RER 9100 „Unapređenje nacionalnih kapaciteta za pripremu i odgovor u slučaju radijacionog i nuklearnog udesa”, sa Agencijom za atomsku energiju IAEA;
- radionicu na temu „Rani sistemi upozoravanja za civilnu zaštitu” koja je organizovana u periodu od 17. do 19. januara 2012. godine u Ispri (Italija);
- seminar koji je organizovala Bosna i Hercegovina, kao jedna od članica ARGOS Konzorcijuma i Regionalni centar za korišćenje ARGOS sistema, zajedno sa ekspertima iz Danske agencije za vanredne situacije i softverske kompanije PDC iz Kopenhaga, u periodu od 26. do 28. juna 2012. godine u Sarajevu na temu „Upotreba ARGOS-a u radijacionim i hemijskim akcidentima”;
- radionicu na temu „Geografsko-informacioni sistemi” (GIS) organizovanu u periodu od 24. do 28. septembra 2012. godine u Ohridu (Makedonija);
- godišnji sastanak Nacionalnih korespondenata PPRD programa koji je održan u Rimu od 20. do 21. septembra 2012. godine i u Briselu od 7. do 8. novembra 2012. godine;
- kurseve „CBRN Defence Orientation Course” i „Civil-Military Planning and Support Course” u NATO školi u Oberammergau (SR Njemačka) u novembru 2012. godine.

5.1. Sporazumi

Zaključen je Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Slovačke Republike o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa, koji je potpisan u Podgorici 5. juna 2012. godine. Usaglašen je tekst Sporazuma o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Crne Gore i Republike Albanije i izrađen Nacrt sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i izazvanih nepogoda. Upućena je inicijativa za zaključivanje sporazuma o bilateralnoj saradnji sa Republikom Bugarskom.

Pokrenuta je inicijativa za pristupanje Crne Gore **Mehanizmu za civilnu zaštitu EU**, koji je uspostavljen Odlukom Savjeta ministara EU od 2001. godine. Njegov glavni cilj je da se olakša saradnja u oblasti civilne zaštite, u slučaju nastanka prirodnih, tehničko-tehnoloških i drugih hazarda koji izazivaju vanredne situacije velikih razmjera. Pravni okvir Mehanizma za civilnu zaštitu EU čini Odluka Savjeta ministara od 5. marta 2007. godine o uspostavljanju Finansijskog instrumenta za civilnu zaštitu i Odluka Savjeta ministara od 8. novembra 2007. godine o osnivanju Mehanizma civilne zaštite Zajednice. U Mehanizmu učestvuju 32 države, 27 država članica EU, kao i Island, Lihtenštajn, Norveška, Hrvatska i Makedonija.

5.2. Programi, projekti, inicijative i konferencije

5.2.1. Euromed PPRD SOUTH Programme

U okviru Euromed PPRD SOUTH programa koji se bavi pitanjem prevencije, spremnosti i odgovora na prirodne i tehničko-tehnološke nesreće, u periodu od 14. do 19. 10. 2012. godine, u Lisabonu (Portugalija), održana je radionica sa posebnim akcentom na saniranje posljedica u slučaju vanrednih situacija. Na ovoj radionici, pored predstavnika iz Crne Gore, učestvovali su i predstavnici ostalih zemalja Mediterana, i to iz: Alžira, Albanije, Bosne i Hercegovine, Egipata, Izraela, Jordana, Sirije, Tunisa, Turske, Maroka i Libije.

5.2.2. IPA program „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ („Civil protection for candidate countries and potential candidates“)

Generalni direktorat Evropske komisije za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu ustanovio je IPA program „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ („Civil protection for candidate countries and potential candidates“) za period 2011-2013, a čiji je učesnik i Crna Gora. U okviru ovog programa organizovano je više kurseva, radionica, razmjena eksperata, kao i dvije međunarodne vježbe na kojima su aktivno učestvovali i timovi iz Crne Gore.

U okviru LOT 1 dijela programa pod nazivom „Exchange of Experts“ (razmjena eksperata) službenici MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost učestvovali su u sljedećim razmjenama na temu:

- „CBRN-prvi odgovor“, Beč-Grac, Austrija od 12. do 16. marta 2012 godine;
- „Uspostavljanje broja 112 i ostalih hitnih brojeva“ u periodu od 5. do 9. marta 2012. godine u Zagrebu, Republika Hrvatska;
- „Struktura i zadaci Nacionalnog trening centra za civilnu zaštitu“ u periodu od 26. do 31. marta 2012, u Ahrweiler-u, SR Njemačka;
- „Mehanizam za civilnu zaštitu EU“, u periodu od 2. do 6. aprila, u Zagrebu, Republika Hrvatska;
- „Podrška zemlje domaćina“, u periodu od 14. do 18. maja, u Hagu, Holandija;
- „Prevenција i gašenje velikih šumskih požara, u periodu od 28. maja do 01. juna, u Lisabonu, Portugalija
- „Mehanizam organizovanja kurseva obuke“, u periodu od 3. do 7. septembra 2012. godine, čiji je domaćin bila Agencija za vanredne situacije Danske (Danish Emergency Management Agency (DEMA));
- koordinacije i informisanja tokom požarne sezone 2012. godine (neposredno učestvovanje i razmjena iskustava) u kancelariji Evropskog centra za informisanje i koordinaciju – MIC (Monitoring and Information Centre) u Briselu, u periodu od 23. do 27. jula 2012. godine.
- „Hemijska, biološka i radijaciono-nuklearna zaštita“, u periodu od 26. do 30. novembra 2012. godine u Beču, Austrija

Takođe, u okviru LOT 1 dijela programa održane su dvije radionice na temu koncepta podrške zemlje domaćina (Host Nation Support) u novembru 2012. godine u Draču (Albanija), kao i kursevi: BAT (Basic Training Course), OMT (Operational Training Course) i ADT (Advanced Training Course) u Sutomoru.

U okviru LOT 2 dijela programa, kao što je već navedeno, MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost formirao je **Nacionalni tim za spašavanje od poplava**, koji je učestvovao na međunarodnoj vježbi „CRO FLOODS 2012“ u Hrvatskoj.

5.2.3. Individualni partnerski program i saradnja (IPCP)

U skladu sa Partnerskim ciljem G 0029 (Upravljanje vanrednim situacijama, uključujući i otklanjanje efekata terorističkih akcija), za koji je odgovorno MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, a u okviru Individualnog programa za partnerstvo i saradnju (IPCP) za 2012. godinu realizovane su sljedeće aktivnosti: izrada polugodišnjih analiza i izvještaja; izrada IPCP - planova edukacije službenika; edukacija službenika u NATO školi u Oberammergau (SR Njemačka) itd.

5.2.4. UNDP projekat

U saradnji sa UNDP realizovan je projekat koji se odnosi na izradu opštinskih procjena ugroženosti od poplava za opštine: Podgorica (gradske opštine Golubovci i Tuzi), Ulcinj, Bar, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Bijelo Polje, Berane, Plav, Andrijevica, Kolašin i Mojkovac. Procjene ugroženosti od poplava su dokumenta koja čine sastavni dio planova za zaštitu i spašavanje od poplava za pomenute opštine. Izrada planova za zaštitu i spašavanje od poplava započeta je u decembru 2012. godine i biće realizovana tokom II kvartala 2013. godine. Takođe, u sklopu ovog projekta organizovana je obuka službenika Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i pripadnika opštinskih službi za zaštitu i spašavanje za korišćenje programa GIS (Geografski informacioni sistem). Obučeni predstavnici označenih opština sa predstavnicima UNDP-a tokom 2012. godine izvršili su identifikaciju i mapiranje svih ugroženih objekata, infrastrukture itd. i napravili bazu podataka u GIS-u.

5.2.5. UNICEF projekat

U toku je realizacija projekta „Pripremljenost za odgovor na vanredne situacije i smanjivanje rizika od katastrofa“ koji se realizuje u saradnji sa Kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori i Zavodom za školstvo. U sklopu ovog projekta predviđena je: izrada planova za zaštitu i spašavanje od zemljotresa za pet osnovnih škola u Podgorici, Beranama, Kotoru, Baru i Ulcinju; izrada međupredmetnog programa u oblasti vanrednih situacija; izrada vodiča za postupanje u slučaju različitih vrsta hazarda; edukacija učenika, nastavnog i vannastavnog osoblja; izrada određenih edukativnih materijala itd. Vremenski okvir realizacije projekta je deset mjeseci, zaključno sa oktobrom 2013. godine.

5.2.6. IPA projekat „Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava“

U okviru prekogranične saradnje između Crne Gore i Republike Srbije, a u saradnji sa FORS Montenegro (Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore) izrađen je projekat pod nazivom „Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava“, koji je odobren od strane Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i čija je realizacija u toku. Projekat se bazira na smanjivanju posljedica prouzrokovanih poplavama u opštinama: Nikšić, Berane i Pljevlja, kroz prekograničnu saradnju i izgradnju tehničkih i ljudskih kapaciteta. Projekat će se u Republici Srbiji realizovati u opštinama Prijepolje, Priboj i Nova Varoš, od strane MUP Republike Srbije. Projekat će omogućiti edukaciju pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje od poplava, realizovanje kampanja za podizanje svijesti djece i građana, kao i nabavku nove i specijalizovane opreme za rad prilikom poplava. Vremenski okvir realizacije projekta je 18 mjeseci.

5.2.7. Projekat „Izgradnja otpornosti na katastrofe u zemljama zapadnog Balkana i Turskoj” („Building Resilience to Disasters in Western Balkans and Turkey“)

Aktivnosti na realizaciji projekta „Izgradnja otpornosti na katastrofe u zemljama zapadnog Balkana i Turskoj” („Building Resilience to Disasters in Western Balkans and Turkey“) u okviru konzorcijuma UNISDR-WMO, započete su na inicijalnom sastanku održanom u Zagrebu (Republika Hrvatska) u avgustu 2012. godine. U projekat su uključene: Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Makedonija, Republika Srbija, Kosovo, Turska i Crna Gora. Projekat traje 24 mjeseca, ima budžet od 2,5 miliona eura i sastoji se od dvije komponente. Projekat će se realizovati pod pokroviteljstvom Svjetske meteorološke organizacije (WMO) i Kancelarije UN-a za smanjenje rizika od katastrofa (United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNISDR)).

Projektom će se poboljšati nacionalno upravljanje rizicima od katastrofa i meteorološka i hidrološka služba. Obuhvaćena su tri glavna područja djelovanja, i to: saradnja i poboljšanje regionalnog umrežavanja i koordinacija u cilju smanjenja rizika od prirodnih katastrofa, jačanje prekogranične saradnje u upravljanju rizicima od katastrofa i povećanje regionalne sposobnosti monitoringa i predviđanja hidrometeoroloških opasnosti. Ovim projektom će se uspostaviti efikasan prekogranični sistem ranog upozorenja. Zajednička saradnja će povećati prekograničnu razmjenu podataka i upozorenja i ojačati napore da se Zapadni Balkan i Turska integrišu u evropsku meteorološku infrastrukturu. To će pojačati tehničku sposobnost procjene rizika vezanih za poplave i suše u osjetljivim sektorima, kao što su poljoprivreda i vodoprivreda i poboljšati integrisano predviđanje poplava i zaštite od poplava.

Iz Crne Gore u projektu učestvuju Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju i MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost.

5.2.8. „Civilno-vojno planiranje u vanrednim situacijama za Jugoistočnu Evropu“ („Civil Military Emergency Preparedness - CMEP SEE“)

Civilno-vojno planiranje u vanrednim situacijama za Jugoistočnu Evropu (CMEP SEE) ima veoma važnu ulogu u jačanju kapaciteta zemalja regiona za odgovor na vanredne situacije i zaštitu stanovništva u slučaju prirodnih i drugih katastrofa koje imaju i prekogranični uticaj. Crna Gora je u 2012. godini predsjedavala Savjetom CMEP SEE. U okviru ove inicijative MUP-Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost organizovao je regionalnu tehničku radionicu na temu „Pripravnost i odgovor na katastrofe“ i kompjutersku vježbu sa scenarijem – „Šumski požari“ koja je održana od 17. do 21. septembra 2012. godine u Podgorici.

Tehnička radionica se odvijala u dvije faze: 18. i 19. septembra 2012. godine - održane su prezentacije o sprovedenim aktivnostima i naučenim lekcijama o požarima

koji su 2012. godine zahvatili Crnu Goru, a 20. i 21. septembra 2012. godine izvedena je kompjuterska vježba po pripremljenom scenariju na temu šumskih požara.

Cilj tehničke radionice je u potpunosti ispunjen. Razmijenjena su iskustva sa partnerima iz Sjedinjenih Američkih Država, Republike Srbije i Makedonije, čime se jača civilno-vojna saradnja i regionalni kapaciteti za reagovanje u vanrednim situacijama. Tehničkoj radionici prisustvovalo je 6 predstavnika MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, 10 predstavnika državnih organa i opštinskih službi zaštite i spašavanja, 2 predstavnika iz Republike Srbije i 5 predstavnika iz Makedonije.

5.2.9. „Simulaciona mreža Jugoistočne Evrope-SEESIM 12“ („South East European Simulation Network“)

Ovu inicijativu su pokrenule Sjedinjene Američke Države na ministarskom sastanku Foruma ministara odbrane Jugoistočne Evrope (SEDM) u Solunu 2000. godine. U okviru nje, SEESIM je najveća međunarodna simulaciona vježba na svijetu koja se organizuje svake druge godine i sprovodi radi unapređenja dobre saradnje, koordinacije i interoperabilnosti zemalja članica SEDM (Savjet ministara odbrane jugoistočne Evrope), kojem pripada i Crna Gora kao punopravni član od aprila 2010. godine.

U Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu, u periodu od 15. do 19. oktobra 2012. godine, održana je međunarodna simulaciona vježba SEESIM 12 u organizaciji Ministarstva odbrane i MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost. Domaćin vježbe bila je Republika Bugarska, dok su logističku podršku vježbi pružile SAD i Švedska. Crna Gora je po prvi put bila aktivni učesnik SEESIM vježbe (na prošloj vježbi SEESIM 10 bila je država-posmatrač), koja se vodila iz glavnog simulacionog centra u Sofiji (Bugarska).

Koncept same vježbe zasniva se na povezivanju Nacionalnih simulacionih centara u lokalnu internet mrežu (LAN). Kroz tu mrežu ostvaruju se razmjene e-mailova, praćenje razmjene informacija kroz Internet web stranice, telefonija zasnovana na internet protokolu (IP) i korišćenje simulacijskog softvera JTLS (Joint Theater Level Simulation), kroz koji se na osnovu izrađene baze podataka, a preko kartografske podloge simuliraju događaji iz scenarija u realnom vremenu.

Na SEESIM 12 vježbi aktivno je učestvovalo 9 država: Albanija, Bugarska, Italija, Makedonija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Srbija, Ukrajina i Crna Gora, kao i NATO Brigada za Jugoistočnu Evropu (SEEBRIG HQ) smještena u Larissi (Grčka), dok je Gruzija bila država posmatrač.

Vježba je organizovana tako da se u Sofiji nalazio glavni operativni centar, gdje je za vrijeme vježbe bio jedan predstavnik iz Crne Gore i to u ulozi oficira za vezu. Ostali učesnici vježbe nalazili su se na Remote site-u (udaljenom centru u Crnoj Gori) koji se nalazio u prostorijama Centra za obuku Vojske Crne Gore u kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu. Na Remote site-u u okviru Forward EXCON-a (udaljene kontrolne grupe) nalazili su se predstavnici Ministarstva odbrane-Vojske Crne Gore i

MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, i to: sajt menadžer (Site Manager), glavni analitičar (AAR-After Action Review analyst), pratilac događaja (MEL/MIL Tracker), operator-tehničar (JTLS) i dva tehničara za opremu. Pored njih u realizaciji vježbe u okviru grupe za obuku (Tranning Audience) bili su svi subjekti zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, i to iz sljedećih institucija i organizacija: Ministarstva odbrane, MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, Ministarstva zdravlja, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, Vojske Crne Gore, Uprave policije, Uprave carina, Veterinarske uprave, Direkcije za saobraćaj, Instituta za javno zdravlje, Agencije za zaštitu životne sredine, Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore, Centra za ekotoksikološka ispitivanja, Biroa za odnose sa javnošću Vlade Crne Gore, Crvenog krsta Crne Gore, Planinarskog saveza, Saveza radio-amatera, opštinskih službi zaštite i spašavanja iz Berana, Rožaja, Bijelog Polja i Andrijevice.

Opšti scenario za vježbu SEESIM 12 uključivao je prirodne i druge nesreće, hemijsko-biološke napade, koordinacione terorističke napade na važne objekte, te prirodne katastrofe u okviru država.

Nacionalni scenario Crne Gore uključivao je tri događaja:

- poplave;
- hemijski incident i
- eksploziju u industrijskom postrojenju.

Pored nacionalnog scenarija Crna Gora je učestvovala u realizaciji regionalnog scenarija, sa Bosnom i Hercegovinom i Republikom Hrvatskom, koji se odnosio na šumski požar.

Ovo je bila prva SEESIM vježba na kojoj su korišćena hardversko-softverska rješenja NATO-a, koja su uključivala informaciono-komunikacionu opremu i softver za planiranje i izvođenje vježbi ovog tipa.

Cilj međunarodne simulacione vježbe je bio afirmacija postojećih procedura i međusobne saradnje država regije za pripravnost, pravovremeni odgovor i upravljanje u vanrednim situacijama, kao i poboljšanje nacionalnih kapaciteta za efikasno djelovanje u slučaju vanrednih situacija i ujedno borbe protiv svih vrsta terorizma, sajber terorizma i ostalih savremenih prijetnji.

Opšti zaključak nakon održane vježbe je da su svi subjekti sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori prepoznali svoje mjesto i ulogu u donošenju odluka kada je u pitanju reagovanje u slučaju vanrednih situacija, i da je u pružanju odgovora najbitnija dobra koordinacija i jedinstven odgovor sistema na nastale nesreće i katastrofe. Istaknuto je da je na proistekle događaje reagovao sistem kao cjelina, a ne pojedine institucije kako je to ranije bila praksa, te da je na taj način ostvaren značajan napredak u cilju odgovora na vanredne situacije. Takođe, zajednički stav učesnika je da treba nastaviti sa učešćem i podrškom sličnim vježbama.

U cilju što boljeg planiranja i pripreme vježbe SEESIM 12 predstavnici Ministarstva odbrane i MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost učestvovali su i na:

- „Inicijalnoj planskoj konferenciji“ (SEESIM 12 Initial Planning Conference) koja je održana u Skoplju od 17. do 20. januara 2012. godine;

- „Glavnoj planskoj konferenciji“ (SEESIM 12 Main Planning Conference), koja je održana u Sofiji od 03. do 06. aprila 2012. godine;
- „Finalnoj koordinacionoj konferenciji“ (SEESIM 12 Final Coordination Conference) koja je održana u Sofiji od 03. do 05. jula 2012. godine;
- obuci za sajt menadžera i glavnog analitičara vježbe (SEESIM 12 Site Manager and After Action Review Training) koja je održana u Sofiji od 25. do 27. septembra 2012. godine.

6. BUDŽET I JAVNOST RADA

Budžetom za 2012. godinu MUP-Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost obezbijeđen je iznos od 1,962,389.27 eura.

Struktura utrošenih sredstava po pozicijama je:

- bruto zarade i doprinosi poslodavca.....1,230,730.50 eura;
- ostala lična primanja.....414,665.49 eura;
- rashodi za materijal i usluge..... 232,618.28 eura i dr.

Iz ovakve strukture utrošenih sredstava jasno se vidi da za potrebe opremanja i razvoja sistema zaštite i spašavanja, odnosno za nabavku i održavanje opreme i sredstava, stručno osposobljavanje i usavršavanje, angažovanje pripadnika jedinica civilne zaštite ili drugih operativnih jedinica, opremanje tima za uništavanje NUS-a, kao najvažnijih segmenata sistema zaštite i spašavanja nijesu opredijeljena finansijska sredstva.

Takva politika finansiranja objektivno predstavlja kočnicu daljeg razvoja promovisanog sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori. Stoga je moguće, navedene i sve druge planirane aktivnosti MUP-Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, realizovati samo uz trajno obezbjeđivanje kvalitetnog i sigurnog finansiranja sistema zaštite i spašavanja na državnom, opštinskom i drugim nivoima finansiranja ovog sistema.

O funkcionisanju sistema **javnost je bila pravovremeno i kvalitetno izvještavana**. U tom smislu Ministarstvo unutrašnjih poslova je informacije o svom radu objavljivalo na svojoj internet stranici i u sredstvima javnog informisanja. Takođe, ministar unutrašnjih poslova je redovno izvještavao javnost o aktivnostima Ministarstva, posebno nakon sjednica Vlade Crne Gore. Pored ministra, izjave za javnost davali su pomoćnik ministra i portparol Ministarstva. Treba napomenuti da je svaki važniji događaj bio publikovan putem saopštenja za javnost.

7. OCJENE STANJA, ZADACI I PRIORITETI U 2013. GODINI

Poznata je činjenica da se obim ljudskih i ekonomskih gubitaka, koji nastaju kao posljedica prirodnih i drugih katastrofa, tokom prethodnih godina znatno uvećao, pa se pred države postavlja imperativ kako smanjiti te gubitke. Nesreće su realnost koje na različite načine ugrožavaju zdravlje ili živote ljudi, uništavaju i zagađuju životnu sredinu i

nanose velike materijalne štete, što zahtijeva poseban odgovor ne samo pogođene zajednice, ili pak države, nego i međunarodnu pomoć i saradnju u takvim situacijama.

Djelovanje radi smanjenja rizika od katastrofa, procjenjivanje opasnosti, usaglašavanje aktivnosti i dostizanje najkvalitetnijeg odgovora na prijetnje i rizike od katastrofa značajan je izazov kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Države su prinuđene da sarađuju na usklađivanju standarda u oblasti zaštite i spašavanja, kako bi time olakšale i učinile efikasnijim aktivnosti na zaštiti i spašavanju stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine. S toga su EU i NATO integracije veoma važne s aspekta izgradnje kulture bezbjednosti, podizanja svijesti o postojanju rizika od katastrofa, jačanja institucionalnih i drugih kapaciteta za djelovanje u slučaju nastanka katastrofa, omogućavanja bržeg i kvalitetnijeg pružanja i prihvatanja međunarodne pomoći, dostizanja odgovarajućih standarda u ovoj oblasti i dr.

Funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori **smatramo uspješnim i dalo je očekivane rezultate u 2012. godini**, uz sve poteškoće izazvane globalnom ekonomskom krizom i nedovoljnim finansijskim sredstvima.

Obezbjedjivanje stabilnog izvora finansiranja sistema zaštite i spašavanja, na nivou koji će omogućiti funkcionisanje pouzdanog i efikasnog sistema, jedan je od prioritetnih zadataka u narednom periodu. Time bi se otklonio objektivno limitirajući faktor u razvoju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, ublažile subjektivne slabosti koje su prisutne zbog nedovoljne i neadekvatne kadrovske popunjenosti i unaprijedila tehnička i kadrovska baza, u cilju sprovođenja mjera za sprečavanje nastanka nesreća i pripremila zajednica za pružanje efikasnog odgovora i pomoći na već dogođene nesreće. Politika smanjenja rizika od katastrofa postala bi time nacionalni prioritet i prioritet lokalnih zajednica, što bi za posljedicu imalo efikasan i kvalitetan nivo odgovora u slučaju prirodnih, tehnicko-tehnoloskih i drugih hazarda.

U cilju unapređenja postojećih kapaciteta i efikasnijeg reagovanja u vanrednim situacijama, neohodno je da se, u 2013. godini, realizuju sljedeće prioritetne aktivnosti:

1. Sprovesti normativne aktivnosti na usklađivanju pravnih propisa sa evropskim propisima i standardima i stvoriti uslove za njihovu potpunu implementaciju, i to donošenjem:

- Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti i spašavanju

Pristupanjem izmjenama i dopunama postojećeg zakona obezbjeđuju se pravne pretpostavke da Crna Gora, kao moderna država, uspostavi suverenu odgovornost da štiti građane i materijalne vrijednosti od prirodnih nesreća i katastrofa, da razvija i jača državne kapacitete i korespodentne procedure za suzbijanje štetnih dejstava prirodnih i drugih nesreća, da unapređuje i jača regionalnu i međunarodnu kooperaciju u aktivnostima za sprečavanje, smanjenje rizika i ublažavanje posljedica prirodnih i drugih katastrofa. Takvim rješenjima, Zakon će obezbijediti uspostavljanje koncepta organizovanog djelovanja državnih i drugih institucija u sprečavanju njihove pojave preventivnim djelovanjem, razvojem pripremljenosti i odgovora državnih kapaciteta i

angažovanjem cijele društvene zajednice na smanjenju rizika od katastrofa, kao i na saniranju posljedica vanrednih situacija.

- Zakona o prevozu opasnih materija

Novim Zakonom će se uspostaviti kvalitetnija harmonizacija legislative vezane za prevoz opasnih materija sa Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasnih materija u drumskom saobraćaju (ADR), Konvencijom o međunarodnom željezničkom prevozu, Evropskim sporazumom o međunarodnom prevozu opasnih materija unutrašnjim plovnim putevima, Konvencijom o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu i Bečkom konvencijom o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu, kao i sa Direktivama Evropske unije koje regulišu ovu značajnu oblast.

- Izmjena i dopuna Zakona o eksplozivnim materijama

Izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama obezbijediće se pravne pretpostavke da Crna Gora nastavi dogradnju legislative u oblasti eksplozivnih materija. Polazeći od toga, Izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama urediće se svi aspekti i uslovi za proizvodnju, promet, skladištenje, upotrebu, reciklažu, neutralizaciju i uništavanje eksplozivnih materija, kao i nadzor i represija protiv prekršilaca i sankcionisanje prekršaja.

Pri proizvodnji i prometu eksplozivnih materija značajan faktor predstavlja poznavanje svojstava eksplozivnih materija, njihovo ispitivanje, ocjenjivanje usaglašenosti sa tehničkim propisima, stručna osposobljenost i edukacija lica za rukovanje eksplozivnim materijama, upotreba, uništavanje eksplozivnih materija i dr.

2. Nastaviti aktivnosti na uspostavljanju Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa

Kao članica Ujedinjenih nacija, Crna Gora je u obavezi da sprovede aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa, u skladu sa pet prioriteta djelovanja i tri osnovna cilja koji se žele postići Hyogo okvirnim planom za djelovanje. U implementaciji okvirnog plana moraju biti uključeni svi relevantni subjekti kako bi se obezbijedio međuresorski pristup, s posebnim akcentom na subjekte i nosioce razvoja na lokalnom i nacionalnom nivou, kao i sve međunarodne organizacije, do Ujedinjenih nacija, da u svim budućim razvojnim i političkim dokumentima integrišu mjere za smanjenje rizika od katastrofa.

Nacionalne platforme mogu se objasniti kao forumi ili sistemi za usaglašavanje stavova o potrebi: djelovanja u smanjenju rizika od katastrofa, procjenjivanja opasnosti, usaglašavanja aktivnosti i dostizanja najkvalitetnijeg odgovora na prijetnje i rizike od katastrofa na nacionalnom nivou, posebno u segmentu smanjenja rizika od katastrofa. Smanjenje rizika od katastrofa obuhvata stalnu brigu o planiranju i djelovanju u svim razvojnim aktivnostima koje neće povećavati, već smanjivati rizik od nastanka katastrofe. To znači da se kroz nacionalnu platformu obezbjeđuje učešće subjekata društva.

3. Izraditi Analizu organizacije i funkcionisanja opštinskih službi zaštite i spašavanja, sa aspekta njihove stručne osposobljenosti i efikasnosti u skladu sa

novom ulogom i zadacima koji su im dati Zakonom o zaštiti i spašavanju, kao i povećanom broju prirodnih i tehničko-tehnoloških hazarda izazvanih klimatskim promjenama.

4. Intenzivirati aktivnosti na pristupanju Crne Gore **Mehanizmu za civilnu zaštitu EU**.
5. Formirati **jedinice i timove civilne zaštite**, nakon obezbjeđivanja finansijskih sredstava za angažovanje pripadnika jedinica i timova civilne zaštite, kao i za njihovo stručno osposobljavanje i materijalno tehničko opremanje.
6. Intenzivirati aktivnosti na zaključivanju **ugovora o angažovanju specijalističkih jedinica**.
7. Uspostaviti **Operativno komunikacioni centar 112** u punom kapacitetu, nakon obezbjeđivanja odgovarajuće infrastrukture.
8. Implementirati preuzete obaveze u skladu sa **međunarodnim sporazumima**.
9. Intenzivirati saradnju sa Monitoring informacionim centrom EU (**MIC**) i sa **NATO/EADRC** (Evroatlanskim koordinacionim centrom za reagovanje u slučaju katastrofa), **NATO/CEPC** (Komitetom za planiranje u civilnim vanrednim situacijama - civilno vojno planiranje) i sa **NATO/CEP** (Komitetom za civilnu zaštitu).
10. Izvršiti **nabavku i instalirati opremu za noćno letenje i osmatranje** na jednom helikopteru.
11. Izvršiti **kadrovsko popunjavanje** sa predviđenim brojem službenika i namještenika, u skladu sa važećem normativnim aktom i **opremiti tim za neeksplodirana ubojna sredstva** sa zaštitnom opremom i materijalno-tehničkim sredstvima.

P R I L O Z I

PRILOG BROJ 1:

Pregled transportovanih količina eksplozivnih materija u unutrašnjem saobraćaju po vrstama i mjesecima od 01.01. do 31.12.2012. godine.

Pregled broja izvršenih prevoza – transporta eksplozivnih materija u Crnoj Gori od 01.01. do 31.12.2012. godine.

PRILOG BROJ 2:

Intervencije opštinskih službi zaštite i spašavanja u 2012. godini.

PRILOG BROJ 3:

Pregled aktivnosti na uništavanju NUS-a u 2012. godini.

P R E G L E D
TRANSPORTOVANIH KOLIČINA EKSPLOZIVNIH MATERIJA
U UNUTRAŠNJEM SAOBRAĆAJU PO VRSTAMA I MJESECIMA
od 01. 01. do 31.12. 2012. godine

PRILOG BROJ 1

Vrsta eksplozivne materije	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	UKUPNO
EKSPLOZIV (kg)	42.616	19.134	70.568	111.014	109.206	95.113	99.704	96.270	89.341	106.289	78.893	83.348	1.001.496
DETO. ŠTAPIN (m)	16.150	6.000	19.000	35.850	131.750	26.500	74.800	77.250	75.250	82.500	63.294	15.400	623.744
SPOROGOREĆI ŠTAPIN (m)	32	2	10	529	60	121	66	42	56	531	14	60	1.523
USPORIVAČI (kom.)	68	5	85	370	12.816	110	100	3.098	41	4.150	1.088	200	21.231
KAPISLE (kom.)	15	3	450.019	519	42	57	20	22	2	11	810	-	451.520
ELEKTRO DETONATORI (kom.)	1.730	570	5.750	7.862	20.619	7.460	6.082	2.380	2.693	6.061	7.723	4.575	73.505
NEELEKTRODET. (kom.)	215	100	-	1.571	2.100	902	184	76	315	1.155	936	-	7.554
POJAČNICI/ BUSTERI (kom.)	255	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	255
BROJ TRANSPORTA	57	19	128	154	110	126	87	68	71	66	58	34	978

NAPOMENA : - 90 transporta nije realizovano;

- u tabeli nijesu unijeti podaci za:

a) 2 transporta „Poliex” Berane kojim su transportovane eksplozivne materije i sirovine za proizvodnju, a za potrebe MUP-Ispostave granične policije za obuku i treninge pasa za pronalaženje eksplozivnih naprava;

b) 6 transporta fizičkih lica kojima je izvršen ukupan transport 30 kg eksploziva i 300 elektro detonatora.

P R E G L E D
BROJA IZVRŠENIH PREVOZA – TRANSPORTA
EKSPLOZIVNIH MATERIJU U CRNOJ GORI
od 01. 01. do 31.12. 2012. godine

Vrsta transporta	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	UKUPNO:
unutrašnji transport	57	19	128	154	110	126	87	68	71	66	58	34	978
uvoz iz Srbije	-	-	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	5
uvoz iz BiH	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	3
uvoz iz Hrvatske	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
uvoz iz Indije	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2
uvoz pirotehnike iz Bugarske	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
izvoz za Srbiju	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
izvoz za Makedoniju	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
izvoz za Albaniju	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	2	-	8
izvoz za Bugarsku	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	4
izvoz za BiH	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1	1	6
UKUPNO:	59	19	131	159	116	127	89	69	72	70	64	35	1010

NAPOMENA : Kroz teritoriju Crne Gore ukupno je obavljeno 16 tranzita, i to:

- 10 tranzita eksplozivnih materija i
- 6 tranzita pirotehničkih sredstava.

PRILOG BROJ 2

Intervencije opštinskih službi zaštite i spašavanja u 2012. godini

Vrsta intervencije			Broj intervencija
Požari u zatvorenom prostoru	Stambeni objekti		505
	Pomoćni objekti		92
	Poslovni i industrijski objekti		89
Požari na otvorenom prostoru	Šumski		842
	Nisko rastinje i srednjogorica		2997
	Sijena		67
	Kontejneri - deponije		1281
Požari na motornim vozilima	PMV		187
	TMV		23
	U željezničkom saobraćaju		3
Požari na elektro instalacijama i uređajima	Dalekovodi - električni stubovi		52
	Trafostanice		43
Intervencije na putevima	Saobraćajni udesi - izvlačenje povrijeđenih		135
	Raščišćavanje i pranje puta nakon udesa		205
	Pretraživanje terena u potrazi za nestalim licima		23
Akcije spašavanja prilikom prirodnih i tehničko-tehnoloških nesreća	Požar		14
	Poplava		39
	Ruševina		/
	Klizišta - Odroni		3
	Spašavanja u planinama		70
	Hemijski akcident		1
Usluge – dostava vode	Građanima		1854
	Preduzećima i ustanovama		229
Dežurstva prilikom javnih okupljanja	Sportske i kulturne manifestacije		82
	Ostalo		59
Tehničke intervencije	Tehnička podrška prilikom akcija spašavanja	Poplave	157
		Požari	23
	Spašavanje životinja		1
	Ostalo		978
Dežurstva prilikom uklanjanja bespravno podignutih objekata po pozivu nadležnih službi			38
Ostalo	Lažne dojave građana, poziv za kontrolisano paljenje, punjenje goriva...		332
Ukupno:			10423

PRILOG BROJ 3

PREGLED AKTIVNOSTI NA UNIŠTAVANJU NUS-a U 2012. GODINI

Redni br.	Grad i lokacija	Datum	Pređena kilometraža	Opis posla
januar				
1.	Podgorica – Dinoša	05.01.2012	40 km	Izuzimanje NUS
2.	Kotor – Risan – Ledenice	11.01.2012	240 km	Izuzimanje NUS
3.	Podgorica – Vranj – Tuzi	12.01.2012	30 km	Izuzimanje NUS
4.	Cetinje – Rijeka Crnojevića	13.01.2012	65 km	Izuzimanje NUS
5.	Podgorica – zgrada UP PJ	13.01.2012	15km	Izuzimanje NUS
6.	Mojkovac, Berane – zgrada UP PJ	24.01.2012	370 km	Izuzimanje NUS
7.	Podgorica – Masline	26.01.2012	15 km	Izuzimanje NUS
8.	Podgorica – Konik	31.01.2012	25 km	Izuzimanje NUS
			Ukupno: 800 km	
februar				
9.	Podgorica – zgrada UP PJ	01.02.2012	15km	Izuzimanje NUS
10.	Herceg Novi – Mojdež	06.02.2012	300 km	Izuzimanje NUS
11.	Bar – Luka Bar	09.02.2012	130 km	Izuzimanje NUS
12.	Podgorica – Masline	10.02.2012	20km	Izuzimanje NUS
13.	Ulcinj – Hija i Kruče	23.02.2012	320 km	Izuzimanje NUS
14.	Podgorica – zgrada UP PJ	29.02.2012	15 km	Izuzimanje NUS
			Ukupno: 800 km	
mart				
15.	Andrijevića – rijeka Zlorečica	01.03.2012	420km	Izuzimanje NUS
16.	Herceg Novi – Orijen – Žlijebi	07.03.2012	400 km	Uništavanje NUS
17.	Kolašin – Ulica generala Anđelića	12.03.2012	160 km	Izuzimanje NUS
18.	Ulcinj – Vladimir	13.03.2012	360 km	Izuzimanje NUS
19.	Tivat – Luštica	14.03.2012	220 km	Izuzimanje NUS
20.	Podgorica – Farmaci	15.03.2012	25 km	Izuzimanje NUS
21.	Ulcinj – Kodre	19.03.2012	290 km	Izuzimanje NUS
22.	Plužine – Pivsko oko	20.03.2012	300 km	Izuzimanje NUS
23.	Tivat – Žanjice	21.03.2012	240 km	Izuzimanje NUS
24.	Podgorica – zgrada UP PJ	27.03.2012	15 km	Izuzimanje NUS
25.	Kolašin – Trebaljevo	28.03.2012	180 km	Izuzimanje NUS
			Ukupno: 2610 km	
april				
26.	Mojkovac – zgrada UP PJ	02.04.2012	260 km	Izuzimanje NUS
27.	Podgorica – zgrada UP PJ	04.04.2012	15 km	Izuzimanje NUS
28.	B. Polje – Rakonje	10.04.2012	250 km	Izuzimanje NUS
29*.	Nikšić -	13.04.2012	110 km	Izuzimanje NUS
30.	Berane, Andrijevića i B. Polje	19.04.2012	500 km	Izuzimanje NUS
			Ukupno: 1135 km	
maj				
31.	Tivat – zgrada UP PJ	03.05.2012	210 km	Izuzimanje NUS

32.	B. Polje, Berane, Plav – više lokacija	04.05.2012	520 km	Izuzimanje NUS
33.	Podgorica – Rogami	09.05.2012	35 km	Izuzimanje NUS
34.	Podgorica – Beri	10.05.2012	30 km	Izuzimanje NUS
35.	Bar – više lokacija	14.05.2012	140 km	Izuzimanje NUS
36.	Tivat, Kočišta	18.05.2012	240 km	Uništavanje NUS
37.	Danilovgrad – Spuž	20.05.2012	50 km	Izuzimanje NUS
38.	Bar – zgrada UP PJ	24.05.2012	130 km	Izuzimanje NUS
39.	H. Novi – zgrada UP PJ	25.05.2012	280 km	Izuzimanje NUS
40.	Golubovci	29.05.2012	40 km	Uništavanje NUS
41.	Danilovgrad – Policijska akademija	30.05.2012	60 km	Izuzimanje NUS
Ukupno: 1735 km				
jun				
42.	Andrijevice, Berane, B. Polje i Plav	01.06.2012	500 km	Izuzimanje NUS
43*.	Pljevlja	11.06.2012	350 km	Izuzimanje NUS
44.	Ulcinj – Valdanos	12.06.2012	300 km	Izuzimanje NUS
45.	Kučka korita – izviđanje	13.06.2012	140 km	Izuzimanje NUS
46.	Kučka korita –	14.06.2012	300 km	Uništavanje NUS
47.	Danilovgrad – Lazine, Mosori	15.06.2012	70 km	Izuzimanje NUS
48.	Kučka korita	18.06.2012	300 km	Uništavanje NUS
49.	H. Novi – Bijela	22.06.2012	290 km	Izuzimanje NUS
50.	Danilovgrad – Grlić	28.06.2012	60 km	Izuzimanje NUS
51.	Kotor – Muo i Verige	29.06.2012	350 km	Izuzimanje NUS
Ukupno: 2660 km				
jul				
52.	Nikšić – Pandurice	02.07.2012	120 km	Izuzimanje NUS
53.	Berane, Andrijevice	03.07.2012	350 km	Izuzimanje NUS
54.	Tivat, Kotor	04.07.2012	360 km	Izuzimanje NUS
55.	Podgorica iza Alpe bara	06.07.2012	20 km	Izuzimanje NUS
56.	Kolašin – Gornja Morača	12.07.2012	160 km	Izuzimanje NUS
57.	Podgorica – Konik	15.07.2012	30 km	Izuzimanje NUS
58.	Bar, više lokacija	16.07.2012	130 km	Izuzimanje NUS
59.	Budva, više lokacija	17.07.2012	160 km	Izuzimanje NUS
60.	Danilovgrad – Martinići	18.07.2012	50 km	Izuzimanje NUS
61.*	Nikšić – Grebica	19.07.2012	130 km	Izuzimanje NUS
62*.	Nikšić	22.07.2012	120 km	Izuzimanje NUS
63.	Zeta – Gostilj	24.07.2012	50 km	Izuzimanje NUS
64.	B. Polje, Kolašin	25.07.2012	320 km	Izuzimanje NUS
65.	Zeta PJ	26.07.2012	40 km	Izuzimanje NUS
66.	Podgorica – Rogame	28.07.2012	40 km	Izuzimanje NUS
67.	Podgorica – Rogame	31.07.2012	60 km	Izuzimanje NUS
Ukupno: 2140 km				
avgust				
68.	Podgorica – Rogame	01.08.2012	50 km	354 kom
69.	Podgorica – Rogame	02.08.2012	100 km	uništavanje 49 kom
70.	Bar – Maljevik	03.08.2012	140 km	1 teg 90mm
71.	Podgorica – Zlatina, Milenijum	06.08.2012	50 km	1 mb 82 mm 1 tog 75 mm

72.	Kolašin – Trebaljevo	08.08.2012	170 km	Dinamit za „ribolov“
73.	Danilovgrad – više lokacija	09.08.2012	80 km	98 kom mb i tog
74.	Podgorica – skaline-	10.08.2012	25 km	1 avio bomba 150 kg
75.	Koštica	13.08.2012	150 km	Uništavanje FAB i 98 kom mb i tog
76.	H. Novi – više lokacija	14.08.2012	270 km	1 Zolja, 1 rb
77.	Podgorica – Čemovsko polje	15.08.2012	60 km	Uništavanje 1PTM, 1mb,3 rob
78.	Podgorica – Rogami	16.08.2012	40 km	Pregled magacina
79.	Danilovgrad – Kopilje	17.08.2012	80 km	Pretraga terena
80.	Danilovgrad – Spuž	18.08.2012*	40 km	1 NUS
81.	Rožaje – više lokacija	20.08.2012	430 km	1 rob i 1 artificija
82.	Kolašin – više lokacija	21.08.2012	180 km	13 rob i 6 trm
83.	Tivat – više lokacija	22.08.2012	270 km	2 rob i inic. sredstva, municija
84.	H. Novi – više lokacija	23.08.2012	290 km	15 rob, eksplozivne naprave i PA metak
85.	Podgorica – deponija	24.08.2012	40 km	1 rb
86.	Nikšić – Ozrinići	25.08.2012*	120 km	1 suzavac
87.	Podgorica – više lokacija	27.08.2012	70 km	7 mb i tog
88.	Cetinje – Dobrska ploča	28.08.2012	85 km	1 tog
89.	Kotor – s. Gorovići	29.08.2012	240 km	1 rb
90.	Podgorica – više lokacija	30.08.2012	50 km	Municija, 1 rb,
91.	Danilovgrad – više lokacija	31.12.2012	70 km	50 rb, upaljači, municija – uništavanje
Ukupno: 2980 km				
septembar				
92.	Podgorica – zgrada UP PJ	01.09.2012*	30 km	1 tog
93.	Danilovgrad – pješivački do	03.09.2012	60 km	1 tog (50kg),
94.	Podgorica – više lokacija	04.09.2012	50 km	1 tog, 1 teg
95.	Kolašin – više lokacija	05.09.2012	150 km	1 teg, municija
96.	Nikšić - Poklonci	06.09.2012	140 km	1 tog
97.	Podgorica – Zabjelo, Masline	07.09.2012	40 km	1 rb
98.	Podgorica - Mareza	10.09.2012	40 km	1 tog
99.	Nikšić - Krupac	12.09.2012	130 km	1 rb,
100.	Bar – više lokacija	14.09.2012	180 km	1 mb i 1 rb
101/2.	Nikšić – Krupac i Podgorica	17.09.2012	130 km	1 trotilski metak TM500 oko 6.900 DK br8
103.	Ulcinj – Bar	18.09.2012	160 km	1 rb
104.	Bijelo Polje – Rastovo	19.09.2012	300 km	1 rb
105.	Bar – gradska Marina	20.09.2012	130 km	1 protivbrodski torpedo oko 80 kg
106.	Kolašin – Koštica	21.09.2012	150 km	UNIŠTAVANJE SVIH NUS-a
107.	Danilovgrad – Gostilje	26.09.2012	80 km	1 avio bomba
108.	Pljevlja – više lokacija	27.09.2012	420 km	6 rb i upaljači
109.	Andrijevica – više lokacija	28.09.2012	330 km	2 rb
Ukupno:2520 km				
oktobar				
110.	Bar – Marovići	01.10.2012	140 km	1 tog

111.	Danilovgrad – Glavica	02.10.2012	60 km	1 teg
112.	Podgorica – Konik	03.10.2012	20 km	1 mb
113*.	Podgorica – Viši Sud-više navrata	04.10.2012	120 km	6 rb, detonatori, privredni eksploziv u rifuzu, municija razna, štapin, barut...
114.	Cetinje – Zagrablje	05.10.2012	80 km	1 trm t i razoružavanje 4 rb
115.	Berane – PJ Policije	08.10.2012	300 km	1 improvizovana naprava
116.	Danilovgrad – Slap	10.10.2012	60 km	1 rb
117.	Podgorica – Zagorič	11.10.2012	30 km	1 rb
118.	Kolašin – zgrada muzičke škole	12.10.2012	160 km	1 ppm
119.	Berane – više lokacija	15.10.2012	340 km	3 rb
120.	Ulcinj – Đerane	16.10.2012	180 km	1 tog
121.	H. Novi – više lokacija	17.10.2012	340 km	Pretraga sa roniocima na više lokacija, bezuspješno
122.	H. Novi – Bijela-Krašići	23.10.2012	320 km	Pretraga sa roniocima na više lokacija, bezuspješno
123.	Podgorica – više lokacija	24.10.2012	50 km	3 mb i 1 kab
124.	Podgorica – Deponija	28.10.2012	30 km	1 mb
125.	H. Novi – Bijela	29.10.2012	300 km	1 brodska raketa
126.	Podgorica – Deponija	31.10.2012	30 km	1 mb
Ukupno: 2580 km				
novembar				
127.	Kuršumlja - Srbija	01-05.11.	950 km	Učešće na vježbi
128.	Podgorica – više lokacija	07.11.2012	70 km	Eksplziv i 2 kapsle, Municija u rinfuzu
129.	Berane – Vinicka	08.11.2012	330 km	1 mb
130.	Mojkovac – UP	13.11.2012	230 km	1rb, 1 tog
131.	Cetinje – više lokacija	14.11.2012	90 km	1 rb
132.	Kolašin – UP	15.11.2012	160 km	2 protivavionska metka
133.	Podgorica – više lokacija	19.11.2012	60 km	10 kab,4 mb-82 mm,1 teg,
134.	Podgorica – Č.polje	22.11.2012	40 km	Uništavanje 10 kab i 10 rb i 1 mb
135.	Pljevlja - Šule	29.11.2012	480 km	1 PA granata
Ukupno: 2400 km				
decembar				
136.	Berane – zgrada PJ	06.12.2012.	300 km	1 mb
137.	Herceg Novi - Poda	07.12.2012	290 km	1 rb
138.	Plužine – Pivsko jezero	12.12.2012	230 km	1 mb
139.	Budva – Plovna jedinica policije	13.12.2012	130 km	1 brodska raketa
140.	Podgorica – Ulica serdara Jola Piletića	17.12.2012	30 km	1 mina za RB

141.	Budva – Rafailovići	19.12.2012	140 km	1 rb
142.	Mojkovac – Lepenac	20.12.2012	200 km	1 mb
143.	B. Polje – Ivanje	21.12.2012	290 km	Obezbeđivanje NUS za vještačenje.
144.*	Podgorica – deponija	22.12.2012	50 km	1 rb
145.	Bar – Crvena plaža	24.12.2012	140 km	Municija za AP
146.	H. Novi – osnovni Sud	26.12.2012	300 km	Municija, 1 rb, oko 900gr plastičnog eksploziva i 1 inprovizovana naprava
147.	Andrijevića – OŠ B. Jojić	27.12.2012	360 km	1 rb - školska
148.	Bar – Sutomore	28.12.2012	120 km	1 mb
149.	Nikšić – pogranična policija	31.12.2012	110 km	5 rb
Ukupno: 2690 km				
UKUPNO za 2012. godinu km / količina:			23.315 km	Oko 13 tona

Skraćenice:

- teg – tenkovska granata
- tog – topovska granata
- mb – minobacačka mina
- rb – ručna bomba
- trm – tromblonska mina
- ptm – protivtenkovska mina
- ppm – protivpješadijska mina
- kab – kasetna avio bomba